

วิชา : ชันถยมก(ปวัตติวาระ ปริญญาวาระ) ๗ ข้อ รวม ๗๐ คะแนน เวลา ๔ ชม. (วันหลัง)

๒๕๖๑, ๒๕๖๐, ๒๕๕๙, ๒๕๕๘, ๒๕๕๗, ๒๕๕๖, ๒๕๕๕, ๒๕๕๔, ๒๕๕๓, ๒๕๕๒

** ๒๕๖๑, ๒๕๕๓

๑. ในปุจฉาข้อ ก. นี้ จงวิชันาบาลี แปลเท่านั้น และในปุจฉาข้อ ข. นี้ จงแสดงองค์ธรรมเท่านั้น

ก. รูปขันธไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลใด, เวทนาขันธก็ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

ข. เวทนาขันธไม่ใช่กำลังดับแก่บุคคลใด, สัญญาขันธก็ไม่ใช่กำลังดับแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

ตอบ ก. วิชันา อรูป อุปปชฺชนฺตานํ เตสํ รูปกฺขนฺโห นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ เวทนาฯ กฺขนฺโห นุปฺปชฺชติ, สพฺเพสํ จวนฺตานํ เตสํ รูปกฺขนฺโห จ นุปฺปชฺชติ เวทนาฯ กฺขนฺโห จ นุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในอรูปภูมิ รูปขันธไม่ใช่กำลังเกิด แต่เวทนาขันธกำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นทั้งหมดกำลังตายใน ๓๑ ภูมิ รูปขันธก็ไม่ใช่กำลังเกิด เวทนาขันธก็ไม่ใช่กำลังเกิด

ข. องค์ธรรมของสันนิฐานนบท ได้แก่ สุกคตือเหตุบุคคล ๑ ซึ่งกำลังตายในอสังขตตตภูมิ ที่เรียกว่าภังคฆณสมังคิของชีวิตนวกกาลาที่ดับครั้งสุดท้าย ปุณฺชน ๔ ผลเสกขบุคคล ๓ ซึ่งกำลังเกิดใน ๓๑ ภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกฆณสมังคิของปฏิสนธิจิต ๑๙ เจตสิก ๓๕ กัมมชกาลา ๓-๗-๔ ชีวิตนวกกาลาที่เกิดขึ้นในขณะแรก

องค์ธรรมของสังสยบพ เหมือนกัน

***** ๒๕๖๐, ๒๕๕๙, ๒๕๕๗, ๒๕๕๖, ๒๕๕๔, ๒๕๕๒

๑. จงวิชันาในปุจฉาดังต่อไปนี้ พร้อมทั้งคำแปลและแสดงองค์ธรรม

ยสฺส รูปกฺขนฺโห อุปฺปชฺชติ, ตสฺส เวทนาฯ กฺขนฺโห อุปฺปชฺชติตี?

ตอบ วิชันา อสญฺสสตฺตํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ รูปกฺขนฺโห อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ เวทนาฯ กฺขนฺโห อุปฺปชฺชติ, ปญฺจโวการํ อุปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ รูปกฺขนฺโห จ อุปฺปชฺชติ เวทนาฯ กฺขนฺโห จ อุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในอสังขตตตภูมิ รูปขันธกำลังเกิด แต่เวทนาขันธไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในปัญจโวการภูมิ รูปขันธก็กำลังเกิด เวทนาขันธก็กำลังเกิด

แสดงองค์ธรรม

ในอนฺุโลมปุจฉา ยสฺส รูปกฺขนฺโห อุปฺปชฺชติ เป็นสันนิฐานนบท

ตสฺส เวทนาฯ กฺขนฺโห อุปฺปชฺชติ เป็นสังสยบพ

องค์ธรรมของสันนิฐานนบท ได้แก่ สุกคตือเหตุบุคคล ๑ ซึ่งกำลังเกิดในอสังขตตตภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกฆณสมังคิของชีวิตนวกกาลาที่เกิดขึ้นในขณะแรก

และ ปุณฺชน ๔ ผลเสกขบุคคล ๓ ซึ่งกำลังเกิดในปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกฆณสมังคิของปัญจโวการปฏิสนธิจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกาลา ๓-๗-๔

องค์ธรรมของสังสยบพ ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น

* ๒๕๕๙

๑. จงวิชันา ในปุจฉาดังต่อไปนี้ เป็นภาษาบาลี แปลเป็นไทยพร้อมแสดงองค์ธรรม (ไม่ต้องจำแนกโกฐฐาส)

ข. ยสฺส ยตฺถ เวทนาฯ กฺขนฺโห อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ วิญญาณกฺขนฺโห อุปฺปชฺชติตี. ?

ตอบ ข. วิชันา อามนฺตา ไซ

แสดงองค์ธรรม

ในอนุโลมปุจฉา ยสฺส ยตถ เวทนาภฺขนฺโห อูปฺปชฺชติ

เป็นสันนิฐานนบท

ตสฺส ตตฺถ วิญญูณาณภฺขนฺโห อูปฺปชฺชติ

เป็นสังสยบท

องค์ธรรมของสันนิฐานนบท ได้แก่ ปุณฺชน ๔ ผลเสกขบุคคล ๓ ซึ่งกำลังเกิด

ในจตุโวการภูมิ ปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่า อุปปาตักขณะสมังคิของปฏิสนธิจิต ๑๙ เจตสิก ๓๕ กัมมชกฺลาป ๓-๗-๔ กับจตุโวการภูมิ ๔ ปัญจโวการภูมิ ๒๖

องค์ธรรมของสังสยบท เหมือนกัน

* ๒๕๕๘

๑. จงวิชันนาในปุจฉาดังต่อไปนี้ เป็นบาลีไทย องค์ธรรม (ไม่ต้องจำแนกโกฏฐาส) ?

ก. ยสฺส วา ปน เวทนาภฺขนฺโห อูปฺปชฺชติ, ตสฺส ฐภฺขนฺโห อูปฺปชฺชติตีติ. ?

ตอบ ก. วิชันนา อรูป อูปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ เวทนาภฺขนฺโห อูปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ฐภฺขนฺโห อูปฺปชฺชติ, ปญฺจโวการํ อูปฺปชฺชนฺตานํ เตสํ เวทนาภฺขนฺโห จ อูปฺปชฺชติ ฐภฺขนฺโห จ อูปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้น กำลังเกิดในอรูปภูมิ เวทนาขันธ์กำลังเกิดแต่รูปขันธ์ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น ,

เมื่อบุคคลเหล่านั้น กำลังเกิดในปัญจโวการภูมิ เวทนาขันธ์กำลังเกิด รูปขันธ์ก็กำลังเกิด.

แสดงองค์ธรรม

ในปฏิโลมปุจฉา ยสฺส วา ปน เวทนาภฺขนฺโห อูปฺปชฺชติ

เป็นสันนิฐานนบท

ตสฺส ฐภฺขนฺโห อูปฺปชฺชติ

เป็นสังสยบท

องค์ธรรมของสันนิฐานนบท ได้แก่ ตีเหตุกปุณฺชน ๑ ผลเสกขบุคคล ๓ ซึ่งกำลังเกิดในอรูปภูมิที่เรียกว่า อุปปาตักขณะสมังคิของอรูปปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐

และ ปุณฺชน ๔ ผลเสกขบุคคล ๓ ซึ่งกำลังเกิดในปัญจโวการภูมิที่เรียกว่าอุปปาตักขณะสมังคิของปัญจโวการปฏิสนธิจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกฺลาป ๓-๗-๔

องค์ธรรมของสังสยบท ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลังเท่านั้น.

ข. ยสฺส เวทนาภฺขนฺโห อูปฺปชฺชติ, ตสฺส สญฺญาภฺขนฺโห อูปฺปชฺชติตีติ. ?

ข. วิชันนา อามนฺตา ไซ.

แสดงองค์ธรรม

ในอนุโลมปุจฉา ยสฺส เวทนาภฺขนฺโห อูปฺปชฺชติ เป็นสันนิฐานนบท

ตสฺส สญฺญาภฺขนฺโห อูปฺปชฺชติ เป็นสังสยบท

องค์ธรรมของสันนิฐานนบท ได้แก่ ปุณฺชน ๔ ผลเสกขบุคคล ๓ ซึ่งกำลังเกิดในจตุโวการภูมิ

ปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่า อุปปาตักขณะสมังคิของปฏิสนธิจิต ๑๙ เจตสิก ๓๕ กัมมชกฺลาป ๓-๗-๔

องค์ธรรมของสังสยบท เหมือนกัน.

* ๒๕๕๖

๑. จงวิชันนาพร้อมคำแปล และแสดงองค์ธรรมในข้อปุจฉาดังต่อไปนี้

ตอบ ข. ยสฺส เวทนาภฺขนฺโห อูปฺปชฺชติ, ตสฺส สญฺญาภฺขนฺโห นิรุตฺตตีติ?

ข. วิชันนา โน ไม่ใช่

แสดงองค์ธรรมในอนุโลมปุจฉา

ยสฺส เวทนาภูษนุโ อูปปชฺชติ เป็นสันนิฐานนบท

ตสฺส สญฺญาภูษนุโ นิรุทฺตติ เป็นสังสยบถ

องค์ธรรมของสันนิฐานนบทได้แก่ ปุณฺชน ๔ ผลเสกขบุคคล ๓ ซึ่งกำลังเกิดในจุฏโฏการภูมิ ปญฺจโฏการภูมิที่เรียกว่าอุปปาตัก
ขณะสมังคีของปฏิสนธิจิต ๑๙ เจตสิก ๓๕ กัมมชกฺลาป ๓-๗-๔

องค์ธรรมของสังสยบถ ไม่มี

* ๒๕๕๕

๑. จงวิชันนาเป็นภาษาบาลี คำแปล และแสดงองค์ธรรมในข้อปุจฉาดังต่อไปนี้ (ไม่ต้องจำแนกโกฏฐาส) ?

ยสฺส ยตฺถ ฐภฺกฺขนฺโธ อูปปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ เวทนาภูษนุโ อูปปชฺชติตี ?

ตอบ วิชันนาและแสดงองค์ธรรมดังนี้

วิชันนา อสญฺญตฺตํ อูปปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ ฐภฺกฺขนฺโธ อูปปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ เวทนาภูษนุโ อูปปชฺชติ, ปญฺจโฏการํ
อูปปชฺชนฺตานํ เตสํ ตตฺถ ฐภฺกฺขนฺโธ จ อูปปชฺชติ เวทนาภูษนุโ จ อูปปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในอสังญตตตฺตมฺมฺ ในภูมิจน

รูปขันธ์กำลังเกิด แต่เวทนาขันธ์ไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมิจน

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในปัญจโฏการภูมิ ในภูมิจน

รูปขันธ์ก็กำลังเกิด เวทนาขันธ์ก็กำลังเกิด

แสดงองค์ธรรมในอนุโลมปุจฉา ยสฺส ยตฺถ ฐภฺกฺขนฺโธ อูปปชฺชติ เป็นสันนิฐานนบท

ตสฺส ตตฺถ เวทนาภูษนุโ อูปปชฺชติ เป็นสังสยบถ

องค์ธรรมของสันนิฐานนบท ได้แก่ สุกตฺตฺโธเหตุบุคคล ๑ ซึ่งกำลังเกิดในอสังญตตตฺตมฺมฺ

ที่เรียกว่าอุปปาตักขณะสมังคีของชีวิตนวกกฺลาปที่เกิดขึ้นครั้งแรก กับอสังญตตตฺตมฺมฺ ๑

และ ปุณฺชน ๔ ผลเสกขบุคคล ๓ ซึ่งกำลังเกิดในปัญจโฏการภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณะสมังคีของปัญจโฏการปฏิสนธิจิต ๑๕ เจตสิก
๓๕ กัมมชกฺลาป ๓-๗-๔ กับปัญจโฏการภูมิ ๒๖

องค์ธรรมของสังสยบถ ได้แก่ ปุณฺชน ๔ ผลเสกขบุคคล ๓ ซึ่งกำลังเกิดในปัญจโฏการภูมิ

ที่เรียกว่าอุปปาตักขณะสมังคีของปัญจโฏการปฏิสนธิจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกฺลาป ๓-๗-๔ กับปัญจโฏการภูมิ ๒๖ เท่านั้น

** ๒๕๖๑, ๒๕๕๙

๒. จงวิชันนาในปุจฉาดังต่อไปนี้ เป็นภาษาบาลีไทยพร้อมทั้งแสดงองค์ธรรมและการจำแนกโกฏฐาส ?

** ๒๕๕๔, ๒๕๕๓ ก. ยสฺส ฐภฺกฺขนฺโธ นุปฺปชฺชติ, ตสฺส เวทนาภูษนุโ นุปฺปชฺชติภาติ. ?

ตอบ ก. วิชันนา นตฺถิ ไม่มี

แสดงองค์ธรรมและการจำแนกโกฏฐาส

ในอนุโลมปุจฉา ยสฺส ฐภฺกฺขนฺโธ นุปฺปชฺชติ เป็นสันนิฐานนบท

ตสฺส เวทนาภูษนุโ นุปฺปชฺชติ เป็นสังสยบถ

องค์ธรรมของสันนิฐานนบท ไม่มี เมื่อองค์ธรรมของสันนิฐานนบทไม่มีแล้ว

องค์ธรรมของสังสยบถ ก็ไม่มี เหมือนกัน

ฉะนั้นคำถามบทนี้เป็นโมฆปัญหา ถ้ามว่า รูปขันธ์ไม่เคยเกิดแก่บุคคลใด, เวทนาขันธ์ ก็ไม่เคยเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?
พระองค์จึงทรงแก้โดยปฏิทิตวิชันนาว่า นตฺถิ ซึ่งเป็นคำวิชันนา ห้ามองค์ธรรมของสันนิฐานนบท เพราะว่า บุคคลที่รูปขันธ์ไม่
เคยเกิดในภพต่าง ๆ นั้นไม่มี มีแต่บุคคลที่รูปขันธ์เคยเกิดมาแล้วทั้งสิ้น

** ๒๕๕๙, ๒๕๕๗

๒. ข. ยสฺส ยตฺถ รูปกฺขณฺโห นุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส ตตฺถ วิญญฺญาณกฺขณฺโห นุปฺปชฺชิตฺถาติ ? จงแสดงองค์ธรรม

ตอบ ข. แสดงองค์ธรรม

ในอนุโลมปุจฉา ยสฺส ยตฺถ รูปกฺขณฺโห นุปฺปชฺชิตฺถ เป็นสันนิฐานนบพ

ตสฺส ตตฺถ วิญญฺญาณกฺขณฺโห นุปฺปชฺชิตฺถ เป็นสังสยบพ

องค์ธรรมของสันนิฐานนบพได้แก่ ติเหตุกปุณฺณ ๑ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรุปภูมิ กับอรุปภูมิ ๔

และ พระอนาคามีบุคคล ๑ ซึ่งกำลังเกิด ในสุทธาวาสภูมิ ๕ และกำลังตายในสุทธาวาสภูมิ ๔ (เว้นอกนิรฐาภูมิ)

พระอรหันตบุคคล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานใน สุทธาวาสภูมิ กับสุทธาวาสภูมิ ๕

องค์ธรรมของสังสยบพ ได้แก่องค์ธรรมหมวดหลังเท่านั้น

* ๒๕๕๒

๑. จงวิชันนาในคำปุจฉาดังต่อไปนี้พร้อมทั้งคำแปลและแสดงองค์ธรรม ?

ข. ยสฺส รูปกฺขณฺโห นุปฺปชฺชติ ตสฺส เวทนา กฺขณฺโห นุปฺปชฺชติติ ?

ตอบ ข. วิชันนา อรูป อุปปชฺชนฺตานํ เตสํ รูปกฺขณฺโห นุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ เวทนา กฺขณฺโห นุปฺปชฺชติ, สพฺเพสํ จวนฺตานํ เตสํ รูปกฺขณฺโห จ นุปฺปชฺชติ เวทนา กฺขณฺโห จ นุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในอรุปภูมิ รูปขันธ์ไม่ใช่กำลังเกิด แต่เวทนาขันธ์กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นทั้งหมดกำลังตายใน ๓๑ ภูมิ รูปขันธ์ก็ไม่ใช่กำลังเกิด เวทนาขันธ์ก็ไม่ใช่กำลังเกิด

แสดงองค์ธรรม ในอนุโลมปุจฉา ยสฺส รูปกฺขณฺโห นุปฺปชฺชติ เป็นสันนิฐานนบพ

ตสฺส เวทนา กฺขณฺโห นุปฺปชฺชติ เป็นสังสยบพ

องค์ธรรมของสันนิฐานนบพ ได้แก่ ติเหตุกปุณฺณ ๑ ผลเสกขบุคคล ๓ ซึ่งกำลังเกิดในอรุปภูมิ ที่เรียกว่า อูปาทักขณะ สมังคิยของรูปปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐ และปุณฺณ ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๓๑ ภูมิ ที่เรียกว่า ภังคิกขณะสมังคิยของ จุติจิต ๑๙ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปชีวิตนวกกลาปที่ดับครั้งสุดท้าย

องค์ธรรมของสังสยบพ ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลังเท่านั้น

* ๒๕๖๐

๒. จงวิชันนาเป็นภาษาบาลีไทยพร้อมทั้งแสดงองค์ธรรมในข้อปุจฉาดังต่อไปนี้ (จำแนกโกฐฐาสเฉพาะข้อ ก.)

ก. ยสฺส รูปกฺขณฺโห นุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส เวทนา กฺขณฺโห น นิรุณฺณิตฺถาติ?

ข. ยสฺส ยตฺถ รูปกฺขณฺโห อูปปชฺชิตฺถ, ตสฺส ตตฺถ เวทนา กฺขณฺโห อูปปชฺชิตฺถาติ ?

ตอบ ก. วิชันนา นตฺถิ โน

แสดงองค์ธรรมและการจำแนกโกฐฐาส

ในอนุโลมปุจฉา ยสฺส รูปกฺขณฺโห นุปฺปชฺชิตฺถ เป็นสันนิฐานนบพ

ตสฺส เวทนา กฺขณฺโห น นิรุณฺณิตฺถ เป็นสังสยบพ

องค์ธรรมของสันนิฐานนบพ ไม่มี เมื่อองค์ธรรมของสันนิฐานนบพไม่มีแล้ว

องค์ธรรมของสังสยบพ ก็ไม่มี เหมือนกัน

ฉะนั้นคำถามบทนี้เป็น โฆสปัญญา ถามว่า รูปขันธ์ไม่เคยเกิดแก่บุคคลใด , เวทนาขันธ์ก็ไม่เคยดับแก่บุคคล นั้นใช่ไหม ? พระองค์จึงทรงแก้โดยปฏิภาณวิสัชนาว่า นตถิ ซึ่งเป็นคำวิสัชนาห้ามองค์ธรรมของสันนิฏฐานบท เพราะว่าบุคคลที่รูปขันธ์ไม่เคยเกิดในภพต่าง ๆ นั้นไม่มี มีแต่บุคคลที่รูปขันธ์เคยเกิดมาแล้วทั้งสิ้น

ข. ยสฺส ยตฺถ รูปภาวนุโห อูปฺปชฺชิตฺถ , ตสฺส ตตฺถ เวทนาภาวนุโห อูปฺปชฺชิตฺถาติ ?

ข. วิสัชนา อสญฺญสฺส ตฺวานํ เตสํ ตตฺถ รูปภาวนุโห อูปฺปชฺชิตฺถ โน จ เตสํ ตตฺถ เวทนาภาวนุโห อูปฺปชฺชิตฺถ ,

ปญฺจวิการานํ เตสํ ตตฺถ รูปภาวนุโห จ อูปฺปชฺชิตฺถ เวทนาภาวนุโห จ อูปฺปชฺชิตฺถ .

เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในอสังขญสัจตตภูมิ ในภูมินั้น รูปขันธ์เคยเกิดแต่เวทนาขันธ์ไม่เคยเกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น , เมื่อบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในปัญจวิการภูมิ ในภูมินั้น รูปขันธ์ก็ เคยเกิด เวทนาขันธ์ก็เคยเกิด .

แสดงองค์ธรรมในอนุโลมปุจฉา ยสฺส ยตฺถ รูปภาวนุโห อูปฺปชฺชิตฺถ เป็นสันนิฏฐานบท

ตสฺส ตตฺถ เวทนาภาวนุโห อูปฺปชฺชิตฺถ เป็นสังสยบท

องค์ธรรมของสันนิฏฐานบทได้แก่ สุกตือเหตุบุคคล ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายใน อสังขญสัจตตภูมิ กับ อสังขญสัจตตภูมิ ๑ และปุณฺชน ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในปัญจวิการภูมิ กับปัญจวิการภูมิ ๒๑ (เว้น สุทธาวาสภูมิ๕)

องค์ธรรมของสังสยบทได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลังเท่านั้น

* ๒๕๕๘

๒. จงวิสัชนาเป็นภาษาบาลีไทยพร้อมทั้งแสดงองค์ธรรม (จำแนกโกฏฐาส ในข้อก.) ดังต่อไปนี้

ก. ยสฺส เวทนาภาวนุโห นูปฺปชฺชิตฺถ , ตสฺส สญฺญาภาวนุโห นูปฺปชฺชิตฺถาติ ?

ตอบ ก. วิสัชนา นตถิ ไม่มี

แสดงองค์ธรรมและการจำแนกโกฏฐาส

ในอนุโลมปุจฉา ยสฺส เวทนาภาวนุโห นูปฺปชฺชิตฺถ เป็นสันนิฏฐานบท

ตสฺส สญฺญาภาวนุโห นูปฺปชฺชิตฺถ เป็นสังสยบท

องค์ธรรมของสันนิฏฐานบท ไม่มี เมื่อองค์ธรรมของสันนิฏฐานบทไม่มีแล้ว

องค์ธรรมของสังสยบท ก็ไม่มี เหมือนกัน

ฉะนั้นคำถามบทนี้เป็น โฆสปัญญา ถามว่า เวทนาขันธ์ไม่เคยเกิดแก่บุคคลใด , สัญญาขันธ์ก็ไม่เคยเกิดแก่บุคคล นั้นใช่ไหม ? พระองค์จึงทรงแก้โดยปฏิภาณวิสัชนาว่า นตถิ ซึ่งเป็นคำวิสัชนาห้ามองค์ธรรมของสันนิฏฐานบท เพราะว่าบุคคลที่ เวทนาขันธ์ไม่เคยเกิดในภพต่าง ๆ นั้นไม่มี มีแต่บุคคลที่ เวทนาขันธ์เคยเกิดมาแล้วทั้งสิ้น .

ข. ยสฺส ยตฺถ เวทนาภาวนุโห นูปฺปชฺชิตฺถ , ตสฺส ตตฺถ สญฺญาภาวนุโห นูปฺปชฺชิตฺถาติ ?

ข. วิสัชนา อามนฺตา ไซ .

แสดงองค์ธรรม ในอนุโลมปุจฉา ยสฺส ยตฺถ เวทนาภาวนุโห นูปฺปชฺชิตฺถ เป็นสันนิฏฐานบท

ตสฺส ตตฺถ สญฺญาภาวนุโห นูปฺปชฺชิตฺถ เป็นสังสยบท

องค์ธรรมของสันนิฏฐานบทได้แก่ พระอนาคามีบุคคล ๑ ซึ่งกำลังเกิด ในสุทธาวาสภูมิ๕ และกำลังตายในสุทธาวาสภูมิ ๔ (เว้นอกนิฏฐาภูมิ) พระอรหันต์บุคคล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานใน สุทธาวาสภูมิ กับสุทธาวาสภูมิ ๕

สุกตือเหตุบุคคล ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอสังขญสัจตตภูมิ กับในอสังขญสัจตตภูมิ ๑

องค์ธรรมของสังสยบท เหมือนกัน

* ๒๕๕๖

๒. จงแสดงปรัชญาวิเศษเป็นบาลีไทยในปวัตติวาระ นิโรธวาระ อตีตวาระ ปัจจันต ปุคคลวาระ เฉพาะอนุโลมปุจฉาพร้อมทั้งแสดงองค์ธรรมจำแนกโกฐฐาส ในรูปักขันธมูละ เวทนาขันธมูละ ?

ตอบ อนุโลมปุจฉา ยสฺส รูปกฺขนฺโธ น นิรุจฺเจตฺถ, ตสฺส เวทนา กฺขนฺโธ น นิรุจฺเจตฺถาติ ?

รูปักขันธไม่เคยดับแก่บุคคลใด, เวทนาขันธก็ไม่เคยดับแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิเศษชา นตฺถิ ไม่มี

แสดงองค์ธรรมและการจำแนกโกฐฐาส

ในอนุโลมปุจฉา ยสฺส รูปกฺขนฺโธ น นิรุจฺเจตฺถ เป็นสันนิฐานบท

ตสฺส เวทนา กฺขนฺโธ น นิรุจฺเจตฺถ เป็นสังสยบท

องค์ธรรมของสันนิฐานบท ไม่มี เมื่อองค์ธรรมของสันนิฐานบทไม่มีแล้ว

องค์ธรรมของสังสยบท ก็ไม่มีเหมือนกัน

ฉะนั้น คำถามบทนี้เป็นโมฆปัญหา ถามว่า รูปักขันธไม่เคยดับแก่บุคคลใด, เวทนาขันธก็ไม่เคยดับแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ? พระองค์จึงทรงแก้โดยปฏิทิตวิเศษชาว่า นตฺถิ ซึ่งเป็นคำวิเศษชาห้ามองค์ธรรมของสันนิฐานบท เพราะว่า บุคคลที่รูปักขันธไม่เคยดับในภพต่างๆ นั้นไม่มี มีแต่บุคคลที่รูปักขันธเคยดับมาแล้วทั้งสิ้น

* ๒๕๕๕

๒. ก. จงแปลและแสดงองค์ธรรมของคำวิเศษชาดังต่อไปนี้(ไม่ต้องจำแนกโกฐฐาส)

เย อรูปํ อุปปชฺชิตฺวา ปรินิพฺพายิสฺสนฺติ เตสํ เวทนา กฺขนฺโธ อุปปชฺชิสฺสตี โน จ เตสํ รูปกฺขนฺโธ อุปปชฺชิสฺสตี, อิตเรสํ เตสํ เวทนา กฺขนฺโธ จ อุปปชฺชิสฺสตี รูปกฺขนฺโธ จ อุปปชฺชิสฺสตี.

ตอบ ก. บุคคลเหล่าใดจักเกิดในอรุณภูมิแล้ว จักปรินิพพาน บุคคลเหล่านั้น เวทนาขันธจักเกิด แต่รูปักขันธ จักไม่เกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่นอกจากนั้น เวทนาขันธก็จักเกิด รูปักขันธก็จักเกิด

แสดงองค์ธรรมในปฏิโลมปุจฉา ยสฺส วา ปน เวทนา กฺขนฺโธ อุปปชฺชิสฺสตี เป็นสันนิฐานบท

ตสฺส รูปกฺขนฺโธ อุปปชฺชิสฺสตี เป็นสังสยบท

องค์ธรรมของสันนิฐานบท ได้แก่ ติเหตุกปฏฺชน ๑ ซึ่งกำลังเกิดในกามสุคติภูมิ ๗ รูปภูมิ ๙ (เว้นจตุตถกามภูมิ)

ที่จะได้มรรคเบื้องต้นและจะเกิดในอรุณภูมิและจะปรินิพพาน ที่เรียกว่า อุปปาตักขณะสมังคีของ ปัญจโวการติเหตุกปฏฺชนอิจิต ๘ (เว้นปัญจกมมานวิปากจิต ๑) เจตสิก ๓๕ กัมมชกฺลาป ๓-๗- ๔

ผลเสกขบุคคล ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในกามสุคติภูมิ ๗ รูปภูมิ ๙ (เว้นจตุตถกามภูมิ) และจะเกิดในอรุณภูมิแล้วจะปรินิพพาน ผลเสกขบุคคล ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรุณภูมิ และจะเกิดในอรุณภูมิภูมิใดภูมิหนึ่งอีก (เว้นภูมิที่ต่ำกว่า) แล้วจะปรินิพพาน และปฏฺชน ๔ ผลเสกขบุคคล ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในปัญจโวการภูมิและจะเกิดในปัญจโวการภูมิอีก

สุคติอเหตุกบุคคล ๑ ติเหตุกปฏฺชน ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอัสสญฺญัสตตภูมิและอรุณภูมิ

องค์ธรรมของสังสยบท ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลังเท่านั้น

ข. จงวิเศษชาเป็นบาลี แปล แสดงองค์ธรรม และการจำแนกโกฐฐาส มาให้ถูกต้อง ?

ยตฺถ วา ปน เวทนา กฺขนฺโธ นฺอุปฺชฺชิสฺสตี, ตตฺถ รูปกฺขนฺโธ นฺอุปฺชฺชิสฺสตีติ ?

ข. วิเศษชา อุปปชฺชิสฺสตี จักเกิด

แสดงองค์ธรรมและการจำแนกโกฐฐาส

ในปฏิโลมปุจฉา ยตฺถ วา ปน เวทนา กฺขนฺโธ นฺอุปฺชฺชิสฺสตี เป็นสันนิฐานบท

ตตฺถ รูปกฺขนฺโธ นฺอุปฺชฺชิสฺสตี เป็นสังสยบท

องค์ธรรมของสันนิฐานบท ได้แก่ อัสสญฺญัสตตภูมิ ๑ ซึ่งเป็นที่เกิดแห่งรูปักขันธอย่างเดียว

องค์รวมของสิ่งสยบท ไม่มี

ฉะนั้นคำถามบทนี้เป็น ปุรพปัญหา ถามว่า หรือว่าเวทนาชั้นรัจจกไม่เกิดในภุมิโต , รูปชั้นรัจจกไม่เกิดในภุมนั้นใช่ไหม ? พระองค์จึงทรงแก้โดยปาฬิตวิสัชนาว่า อุปปชฺชิสฺสติ ซึ่งเป็นคำวิสัชนาตรงกันข้ามกับบทถาม เพราะว่า อสัณฺญสฺตตณฺหิ ๑ ซึ่งเป็นที่เกิดแห่งรูปชั้นรัจจกอย่างเดียวซึ่งเป็นองค์ธรรมของสันนิฏฐานบทเหล่านั้น แม้ว่าเวทนาชั้นรัจจกไม่เกิดแต่รูปชั้นรัจจกเกิด

** ৱ৫৫৫, ৱ৫৫৬

๒. จงวิเคราะห์เป็นภาษาบาลีพร้อมทั้งคำแปลองค์ธรรม และการจำแนกโกฏฐาส ในข้อปัญหาดังต่อไปนี้ ?

๒. ยอด วา ปน เวทนาภุขณโธ นุปรุขิตุต , ตตุต ฐภุขณโธ นุปรุขิตุตาติ ?

ตอบ ข. วิสัชนา อุปปชฺชิตฺถ เคยเกิด

แสดงองค์ธรรมและการจำแนกโกฏฐาต

ในปฏิโลมปุจฉา ยตุถ วา ปน เวทนากุขนโธ นุปฺปชฺชิตุถ เป็นสันนิฏฐานบท

ตตถ รุปกฺขนฺโธ นุปฺปชฺชิตถ เป็นสังสยบท

องค์ธรรมของสันนิฐานฐานบท ได้แก่ อสัณฺญัตตตมฺมิ ๑ ซึ่งเป็นที่เกิดแห่งรูปขันธ์อย่างเดียว

องค์รวมของสิ่งสยบท   ไม่มี

ฉะนั้นคำถามบทนี้เป็น ปุรพปัญหา ถามว่า หรือว่าเวทนาชั้นนี้ไม่เคยเกิดในภุมมิดิ, รูปชั้นนี้ก็ไม่ได้เกิดในภุมมิดินั้นใช่ไหม ?

พระองค์จึงทรงแก้โดยปาฬิตติวิธัชนาว่า อรูปปฐชิตถ ซึ่งเป็นคำวิธัชนาตรงกันข้ามกับบทถาม เพราะว่าอัสัญญัสตตณฺมมิต्तํ ๑ ซึ่งเป็นที่เกิดแห่งรูปขันธ์อย่างเดียวยังเป็นองค์ธรรมของสันนิทฐานบทเหล่านั้น แม้ว่าเวทนาขันธ์ไม่เคยเกิดแต่รูปขันธ์เคยเกิด

* ၂၅၆၆၂

๒. ก. จงวิเคราะห้เป็นภาษาบาลีไทยพร้อมทั้งแสดงองคค์ธรรม และการจำแนกโกฏฐาส ในข้อปุจฉาดังต่อไปนี้ ยสฺส รูปกฺขนฺโธ
นุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส เวทนากฺขนฺโธ นุปฺปชฺชิตฺถาติ ?

ข. ยสส ยตถ เวทนากุขนโธ นุปฺปชฺชิตถ, ตสฺส ตตถ สญฺญากุขนโธ นุปฺปชฺชิตถาติ ?

(จงแสดงองค์ธรรมไม่ต้องจำแนกโกฏฐาต)

ตอบ ก. วิสัชชา นตถิ ไม่มี

แสดงองค์ธรรมและการจำแนกโกฏฐาต

ในอนุโลมปัจจุบัน ยสส. รุปรกชนโน นุปรชชิตถ เป็นสันนิฏฐานบท

ตสส เวทนากชนโธ นุปปชชิตถ เป็นสังสยบท

องค์กรรมของสันนิษฐานบท ไม่มี เมื่อองค์กรรมของสันนิษฐานบทไม่มีแล้ว

องค์รวมของสังสยบท   ก็ไม่มี เหมือนกัน

จะนำคำถามบทนี้เป็น โมฆปัญหา ถามว่า รูปจันทร์ไม่เคยเกิดแก่บุคคลใด , เวทนาจันทร์ก็ไม่เคยเกิดแก่บุคคล นั้นใช่ไหม ?

พระองค์จึงทรงแก้โดยปฏิเสธปวิสัยกันว่า นตฺถิ ซึ่งเป็นคำวิสัยหามองค์ธรรมของ สันนิฏฐานบท เพราะว่าบุคคลที่รูปขันธ์ไม่เคยเกิดในภพต่าง ๆ นั้นไม่มี มีแต่บุคคลที่รูปขันธ์เคยเกิดมาแล้วทั้งสิ้น

ข. ยสส ยตถ เวทนาภขณโร นุปปชิตถ, ตสส ตตถ สลลภาภขณโร นุปปชิตถาติ?

๒. แสดงองค์ธรรมในอนโลมปจณา

ยสฺส ยตถ เวทนากฺขนโธ นุปฺปชฺชิตถ เป็นสันนิภาฐานบพ

ตสส ตตถ สอนวากชนโร นปชชิตถ เป็นสังสยบท

องค์ธรรมของสันนิฐานฐานบทได้แก่ พระอนาคามีบุคคล ๑ ซึ่งกำลังเกิด ในสุทธาวาสภูมิ ๕ และกำลังตายในสุทธาวาสภูมิ ๔ (เว้นอก
นิฐานฐานภูมิ) พระอรหันต์บุคคล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานใน สุทธาวาสภูมิ กับสุทธาวาสภูมิ ๕

สุดคือเหตุบุคคล ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอสังขยัตตภูมิ กับอสังขยัตตภูมิ ๑

องค์ธรรมของสังขยบท เหมือนกัน

* ๒๕๖๑

๓. จงแปลและแสดงองค์ธรรมของคำวิธาน (องค์ธรรมของปริมโกฐฐาน และ ปัจฉิมโกฐฐาน)

ดังต่อไปนี้

เย อรูปี อุปปชิตฺวา ปรินิพฺพายิสฺสฺสนฺติ เตสํ เวทนาฯ ๑ อุปปชิตฺสฺสนฺติ ใน ๑ เตสํ รูปฯ ๑ อุปปชิตฺสฺสนฺติ, อิตเรสํ เตสํ
เวทนาฯ ๑ อุปปชิตฺสฺสนฺติ รูปฯ ๑ อุปปชิตฺสฺสนฺติ

ตอบ แปล บุคคลเหล่าใดจักเกิดในอรูปภูมิแล้วจักปรินิพพาน บุคคลเหล่านั้น เวทนาชั้นจักเกิด แต่รูปชั้นจักไม่เกิดแก่บุคคล
เหล่านั้น บุคคลที่นอกจากนั้น เวทนาชั้นจักเกิด รูปชั้นจักเกิด

แสดงองค์ธรรมของคำวิธาน

องค์ธรรมของปริมโกฐฐาน ได้แก่ ตีเหตุบุคคล ๑ ซึ่งกำลังเกิดในกามสุคติภูมิ ๗ รูปภูมิ ๙ (เว้นจตุตถกามภูมิ) ที่จะได้
มรรคเบื้องต้นและจะเกิดในอรูปภูมิแล้วจะปรินิพพานที่เรียกว่า อุปปาตักขณะสมังคีของปัญจโวการติเหตุปฏิสนธิ ๘ (เว้นปัญจ
กามวิปากจิต ๑) เจตสิก ๓๕ กัมมชกกลาป ๓ - ๗ - ๔

ผลเสกขบุคคล ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในกามสุคติภูมิ ๗ รูปภูมิ ๙ (เว้นจตุตถกามภูมิ) และจะเกิดในอรูปภูมิแล้วจะ
ปรินิพพาน

ผลเสกขบุคคล ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรูปภูมิและจะเกิดในอรูปภูมิ ภูมิใดภูมิหนึ่งอีก (เว้นภูมิที่ต่ำกว่า) แล้วจะ
ปรินิพพาน

องค์ธรรมของปัจฉิมโกฐฐาน ได้แก่

บุุุุุุ ๔ ผลเสกขบุคคล ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในปัญจโวการภูมิ และจะเกิดในปัญจโวการภูมิอีก

สุดคือเหตุบุคคล ๑ ตีเหตุบุคคล ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอสังขยัตตภูมิและอรูปภูมิ

* ๒๕๕๘

๓. ก. จงแปลแสดงองค์ธรรมในวิภังคบาลีดังต่อไปนี้ (ไม่ต้องจำแนกโกฐฐาน)?

ปัจฉิมภิกขุ อรูปี อุปปชิตฺวานํ เย ๑ อรูปี อุปปชิตฺวา ปรินิพฺพายิสฺสฺสนฺติ เตสํ จวนฺตํ

เตสํ เวทนาฯ ๑ นิรุณฺณิสฺสฺสนฺติ ใน ๑ เตสํ รูปฯ ๑ นิรุณฺณิสฺสฺสนฺติ.

ตอบ ก. เมื่อปัจฉิมภิกขุบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในอรูปภูมิที่ดี และบุคคลเหล่าใดกำลังตายในปัญจโวการภูมิ และจะเกิดในอรูป
ภูมิ แล้วจะปรินิพพาน บุคคลเหล่านั้นก็ดี เวทนาชั้นจักดับ แต่รูปชั้นจักไม่ดับแก่บุคคลเหล่านั้น

องค์ธรรมได้แก่ ผลเสกขบุคคล ๓ ที่เป็นปัจฉิมภิกขุ ซึ่งกำลังเกิดในอรูปภูมิ ที่เรียกว่า อุปปาตักขณะสมังคีของอุปปฏิสนธิจิต ๔
เจตสิก ๓๐

ผลเสกขบุคคล ๓ ซึ่งกำลังตายในกามสุคติภูมิ ๗ รูปภูมิ ๙ (เว้นจตุตถกามภูมิ) และจะเกิดใน อรูปภูมิแล้ว จะปรินิพพานที่เรียกว่า
กัณฐขณะสมังคีของ ปัญจโวการติเหตุจตุตถจิต ๘ (เว้นรูปาวจรปัญจกามวิปากจิต ๑) เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย

ผลเสกขบุคคล ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรูปภูมิ และจะเกิดในอรูปภูมิ ภูมิใดภูมิหนึ่งอีก (เว้นภูมิที่ต่ำกว่า) แล้วจะปรินิพพาน

ข. จงวิธานพร้อมคำแปล พร้อมทั้งแสดงองค์ธรรมและจำแนกโกฐฐาน

ยตุถ วา ปน เวทนาฯ ๑ นุปปชิตฺสฺสนฺติ , ตตถ รูปฯ ๑ นุปปชิตฺสฺสนฺติ ?

ข. วิชัชนา อุปฺปชฺชิสฺสตี จักฺกเกิด

แสดงองค์ธรรมและการจำแนกโกฏฐาส

ในปฏิโลมปุจฉา ยตฺถ วา ปน เวทนาภูษฺโณ นุปฺปชฺชิสฺสตี เป็นสันนิฏฐานบท

ตตฺถ ฐปฺภวฺโณ นุปฺปชฺชิสฺสตี เป็นสังสยบท

องค์ธรรมของสันนิฏฐานบท ได้แก่ อสัณฺญสฺตตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต ๑ ซึ่งเป็นที่เกิดแห่งรูปชั้นอย่างเดียว

องค์ธรรมของสังสยบท ไม่มี

ฉะนั้นคำถามบทนี้เป็น ปุเรปฺปญฺหา ถามว่า หรือว่าเวทนาชั้นจักกไม่เกิดในภุมิใด, รูปชั้นก็จักกไม่เกิดในภุมินั้น ใช่ไหม ? พระองค์จึงทรงแก้โดยปาฬิตติวิธัชนาว่า อุปฺปชฺชิสฺสตี ซึ่งเป็นคำวิธัชนาตรงกันข้ามกับบทถาม เพราะว่า อสัณฺญสฺตตฺตฺตฺตฺต ๑ ซึ่งเป็นที่เกิดแห่งรูปชั้นอย่างเดียว ซึ่งเป็นองค์ธรรมของสันนิฏฐานบทเหล่านั้น แม้ว่าเวทนาชั้นจักกไม่เกิดแต่รูปชั้นจักกเกิด.

* ๒๕๖๐

๓. ยสฺส วา ปน เวทนาภูษฺโณ นิรุชฺฌิสฺสตี, ตสฺส ฐปฺภวฺโณ นิรุชฺฌิสฺสตีติ. ? มีวิธัชนาพร้อมคำแปลและองค์ธรรมว่าอย่างไร (ไม่ต้องจำแนกโกฏฐาส)

ตอบ มีวิธัชนาและแสดงองค์ธรรมดังนี้

วิธัชนา ปจฺจิมภวีกานํ อรูปํ อุปฺปชฺชิตฺตํ เย จ อรูปํ อุปฺปชฺชิตฺวา ปรินิพฺพายิสฺสณฺตี เตสํ จวนฺตํ เตสํ เวทนาภูษฺโณ นิรุชฺฌิสฺสตี โน จ เตสํ ฐปฺภวฺโณ นิรุชฺฌิสฺสตี, อิตเรสํ เตสํ เวทนาภูษฺโณ จ นิรุชฺฌิสฺสตี ฐปฺภวฺโณ จ นิรุชฺฌิสฺสตี เมื่อปัจจิมภวีกบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในอรุณภูมิก็ดี และบุคคลเหล่าใดกำลังตายในปัญจโวการภูมิ และจะเกิดในอรุณภูมิแล้วจะปรินิพพาน บุคคลเหล่านั้นก็ดี เวทนาชั้นจักกดับแต่รูปชั้นจักกไม่ดับแก่บุคคลเหล่านั้น, บุคคลที่เลื่อนออกนั้น เวทนาชั้นก็จักกดับรูปชั้น ก็จักกดับ

แสดงองค์ธรรมในอนุโลมปุจฉา ยสฺส วา ปน เวทนาภูษฺโณ นิรุชฺฌิสฺสตี เป็นสันนิฏฐานบท

ตสฺส ฐปฺภวฺโณ นิรุชฺฌิสฺสตี เป็นสังสยบท

องค์ธรรมของสันนิฏฐานบทได้แก่ ผลเสกขบุคคล ๓ ที่เป็นปัจจิมภวีกะ ซึ่งกำลังเกิดในอรุณภูมิ ที่เรียกว่า อุปปาทกขณะสมังคี ของอรุณปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐

ผลเสกขบุคคล ๓ ซึ่งกำลังตายในกามสุคติภูมิ ๗ รูปภูมิ ๙ (เว้นจตุตถกามานภูมิ) และจะเกิดในอรุณภูมิแล้วจะปรินิพพาน ที่เรียกว่า กังคกขณะสมังคีของปัญจโวการตติเหตุจตุตติจิต ๘ (เว้นปัญจกมมานวิบาก) เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย

ผลเสกขบุคคล ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรุณภูมิ และจะเกิดในอรุณภูมิ ภูมิใดภูมิหนึ่งอีก (เว้นภูมิที่ต่ำกว่า) แล้วจะปรินิพพาน

และปุณฺชน ๔ ผลเสกขบุคคล ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในปัญจโวการภูมิและจะดับในปัญจโวการภูมิอีก สุกตติเหตุบุคคล ๑ ตติเหตุปุณฺชน ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายใน อสัณฺญสฺตตฺตฺตฺต ๑ และ อรูปภูมิ

องค์ธรรมของสังสยบทได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลังเท่านั้น

* ๒๕๕๙

๓. จงแสดงปุจฉาและวิธัชนาบาลีคำแปล ในรูปักขันธมูละ เวทนาขันธมูละแห่งอุปาทวาระ อนาคตวาระ อนุโลมนัย บุคคลวาระ เฉพาะปฏิโลมปุจฉา และแสดงองค์ธรรม (ไม่ต้องจำแนกโกฏฐาส)

ตอบ ปฏิโลมปุจฉา ยสฺส วา ปน เวทนาภูษฺโณ อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตสฺส ฐปฺภวฺโณ อุปฺปชฺชิสฺสตีติ. ?

หรือว่า เวทนาชั้นจักกเกิดแก่บุคคลใด, รูปชั้นก็จักกเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิธัสนา เย อรูปุ อุปปชชิตวา ปรินิพพายิสฺสนฺติ เตสํ เวทนาภูขนฺโณ อุปปชชิสฺสตี โน จ เตสํ รูปภูขนฺโณ อุปปชชิสฺสตี, อิตเรสํ เตสํ เวทนาภูขนฺโณ จ อุปปชชิสฺสตี รูปภูขนฺโณ จ อุปปชชิสฺสตี.

บุคคลเหล่าใดจักเกิดในอรุณภูมิแล้วจะปรินิพพาน บุคคลเหล่านั้น เวทนาขันธจักเกิด แต่รูปขันธจักไม่เกิดแก่บุคคลเหล่านั้น , บุคคลที่นอกจากนั้น เวทนาขันธจักเกิด รูปขันธจักเกิด

แสดงองค์ธรรมในปฏิโลมปุจฉา ยสฺส วา ปน เวทนาภูขนฺโณ อุปปชชิสฺสตี เป็นสันนิฐานนบ

ตสฺส รูปภูขนฺโณ อุปปชชิสฺสตี เป็นสังสยบ

องค์ธรรมของสันนิฐานนบ ได้แก่ ติเหตุกปุณฺณ ๑ ซึ่งกำลังเกิดในกามสุคติภูมิ ๗ รูปภูมิ ๙ (เว้นจตุตถกามภูมิ) ที่จะได้มรรคเบื้องต้นและจะเกิดในอรุณภูมิแล้วจะปรินิพพาน ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคิของปัญจโวการ ติเหตุกปฏิสนธิจิต ๘ (เว้นรูปาวจรปัญจกมมานวิปากจิต ๑) เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๓-๗-๔

ผลเสกขบุคคล ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในกามสุคติภูมิ ๗ รูปภูมิ ๙ (เว้นจตุตถกามภูมิ) และจะเกิดในอรุณภูมิแล้วจะปรินิพพาน

ผลเสกขบุคคล ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายอรุณภูมิและจะเกิดในอรุณภูมิ ภูมิใดภูมิหนึ่งอีก (เว้นภูมิที่ต่ำกว่า) แล้วจะปรินิพพาน

และ ปุณฺณ ๔ ผลเสกขบุคคล ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในปัญจโวการภูมิ และจะเกิดในปัญจโวการภูมิอีก

สุคติอเหตุกบุคคล ๑ ติเหตุกปุณฺณ ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอัสถยญสํตตภูมิ และอรุณภูมิ

องค์ธรรมของสังสยบ ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น

* ๒๕๕๗

๓. ก. จงแปลและแสดงองค์ธรรมในวิภังคบาลีดังต่อไปนี้

ปจฺจิมภิกขุ น อูปปชชิตานํ เย จ อรูปุ อุปปชชิตวา ปรินิพพายิสฺสนฺติ เตสํ รูปภูขนฺโณ น อุปปชชิสฺสตี โน จ เตสํ เวทนาภูขนฺโณ น นิรุณฺณิสฺสตี

ตอบ ก. เมื่อปัจจิมภิกขุบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในจตุโวการภูมิ ปัญจโวการภูมิก็ดี บุคคลเหล่าใดที่จักเกิดในอรุณภูมิ แล้วจะปรินิพพาน บุคคลเหล่านั้นก็ดี รูปขันธ จักไม่เกิด แต่เวทนาขันธจักดับแก่บุคคลเหล่านั้น

องค์ธรรมได้แก่ ติเหตุกปุณฺณ ๑ ผลเสกขบุคคล ๓ ที่เป็นปัจจิมภิกขุ ซึ่งกำลังเกิด ในจตุโวการภูมิ ปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่า อุปาทักขณสมังคิของติเหตุกปฏิสนธิจิต ๑๓ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๓-๗-๔

ติเหตุกปุณฺณ ๑ ซึ่งกำลังเกิดในกามสุคติภูมิ ๗ รูปภูมิ ๙ (เว้นจตุตถกามภูมิ) ที่จะได้มรรคเบื้องต้นแล้วจะเกิดในอรุณภูมิ แล้วจะปรินิพพาน ที่เรียกว่าอุปาทักขณสมังคิของ ปัญจโวการติเหตุกปฏิสนธิจิต ๘ (เว้นรูปาวจรปัญจกมมานวิปากจิต ๑) เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๓-๗-๔

ผลเสกขบุคคล ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในกามสุคติภูมิ ๗ รูปภูมิ ๙ (เว้นจตุตถกามภูมิ) และจะเกิดในอรุณภูมิ แล้วจะปรินิพพาน

ผลเสกขบุคคล ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรุณภูมิ และจะเกิดในอรุณภูมิ ภูมิใดภูมิหนึ่งอีก (เว้นภูมิที่ต่ำกว่า) แล้วจะปรินิพพาน

ข. จงวิธัสนาพร้อมทั้ง คำแปล แสดงองค์ธรรม

ยตุถ วา ปน เวทนาภูขนฺโณ น นิรุณฺณิสฺสตี, ตตฺถ รูปภูขนฺโณ น นิรุณฺณิสฺสตีติ ?

ข. วิธัสนา นิรุณฺณิสฺสตี จักดับ

แสดงองค์ธรรม

ในปฏิโลมปุจฉา ยตุถ วา ปน เวทนาภูขนฺโณ น นิรุณฺณิสฺสตี เป็นสันนิฐานนบ

ตตฺถ รูปภูขนฺโณ น นิรุณฺณิสฺสตี เป็นสังสยบ

องค์ธรรมของสันนิฐานฐานบท ได้แก่ อสังขยัตตภูมิ ๑ ซึ่งเป็นที่เกิดแห่งรูปชั้นอย่างเดียว

องค์ธรรมของสังขยบท ไม่มี

* ๒๕๕๖

๓. จงแสดงคำปจฉาวิชาบาลีไทย องค์ธรรมในปวัตติวาระ อุปาทวาระ อนาคตวาระ ปุคคลวาระ อนุโลมนัย รูปักขันธมูละ เวทนากขันธมูลยมกะ เฉพาะปฏิโลมปจฉา ?

ตอบ ปฏิโลมปจฉา ยสฺส วา ปน เวทนากุขนุโ อุปปชฺชิสฺสตี, ตสฺส รูปกุขนุโ อุปปชฺชิสฺสตีตี ?

หรือว่า เวทนาขันธจักเกิดแก่บุคคลใด, รูปชั้นก็จักเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิธินาเย อรูปี อุปปชฺชิตฺวา ปรินิพฺพายิสฺสนฺติ เตสํ เวทนากุขนุโ อุปปชฺชิสฺสตี โน จ เตสํ รูปกุขนุโ อุปปชฺชิสฺสตี, อิตเรสํ เตสํ เวทนากุขนุโ จ อุปปชฺชิสฺสตี รูปกุขนุโ จ อุปปชฺชิสฺสตี.

บุคคลเหล่าใดจักเกิดในอรูปภูมิแล้วจักปรินิพพาน บุคคลเหล่านั้น เวทนาขันธจักเกิด แต่รูปชั้นก็จักไม่เกิดแก่บุคคลเหล่านั้น , บุคคลที่นอกจากนั้น เวทนาขันธก็จักเกิด รูปชั้นก็จักเกิด

แสดงองค์ธรรมในปฏิโลมปจฉา ยสฺส วา ปน เวทนากุขนุโ อุปปชฺชิสฺสตี เป็นสันนิฐานฐานบท

ตสฺส รูปกุขนุโ อุปปชฺชิสฺสตี เป็นสังขยบท

องค์ธรรมของสันนิฐานฐานบท ได้แก่ ติเหตุกปฺปุชฺชน ๑ ซึ่งกำลังเกิดในกามสุคติภูมิ ๗ รูปภูมิ ๙ (เว้นจตุตถกามภูมิ) ที่จะได้มรรคเบื้องต้น และจะเกิดในอรูปภูมิแล้วจะปรินิพพาน ที่เรียกว่าอุปาทกขณะสมังคิของปัญจไวการติเหตุกปฺปิสฺสนิจิต ๘ (เว้นรูปาวจรปัญจกมมานวิปากจิต ๑) เจตสิก ๓๕ กัมมชกฺลาป ๓-๗-๔

ผลเสกขบุคคล ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในกามสุคติภูมิ ๗ รูปภูมิ ๙ (เว้นจตุตถกามภูมิ) และจะเกิดในอรูปภูมิแล้วจะปรินิพพาน

ผลเสกขบุคคล ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรูปภูมิและจะเกิดในอรูปภูมิ ภูมิใดภูมิหนึ่งอีก (เว้นภูมิที่ต่ำกว่า) แล้วจะปรินิพพาน

และปฺปุชฺชน ๔ ผลเสกขบุคคล ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในปัญจไวการภูมิและจะเกิดในปัญจไวการภูมิอีก

สุคติอเหตุกบุคคล ๑ ติเหตุกปฺปุชฺชน ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอสังขยัตตภูมิ อรูปภูมิ

องค์ธรรมของสังขยบท ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น

** ๒๕๕๓, ๒๕๕๒

๓. จงแสดงคำปจฉาวิชาบาลีคำแปลในรูปักขันธมูละ เวทนากขันธมูลยมกะ แห่งอุปาทวาระ อนาคตวาระ ปุคคลวาระ อนุโลม เฉพาะปฏิโลมปจฉา และแสดงองค์ธรรม ? (ไม่ต้องจำแนกโกฏฐาส)

ตอบ ปฏิโลมปจฉา ยสฺส วา ปน เวทนากุขนุโ อุปปชฺชิสฺสตี, ตสฺส รูปกุขนุโ อุปปชฺชิสฺสตีตี ? หรือว่า เวทนาขันธจักเกิดแก่บุคคลใด, รูปชั้นก็ จักเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ?

วิธินาเย อรูปี อุปปชฺชิตฺวา ปรินิพฺพายิสฺสนฺติ เตสํ เวทนากุขนุโ อุปปชฺชิสฺสตี โน จ เตสํ รูปกุขนุโ อุปปชฺชิสฺสตี, อิตเรสํ เตสํ เวทนากุขนุโ จ อุปปชฺชิสฺสตี รูปกุขนุโ จ อุปปชฺชิสฺสตี.

บุคคลเหล่าใดจักเกิดในอรูปภูมิแล้วจักปรินิพพาน บุคคลเหล่านั้น เวทนาขันธจักเกิด แต่รูปชั้นก็จักไม่เกิดแก่บุคคลเหล่านั้น บุคคลที่นอกจากนั้น เวทนาขันธก็จักเกิด รูปชั้นก็จักเกิด

แสดงองค์ธรรมในปฏิโลมปจฉา

ยสฺส วา ปน เวทนากุขนุโ อุปปชฺชิสฺสตี เป็นสันนิฐานฐานบท

ตสฺส รูปกุขนุโ อุปปชฺชิสฺสตี เป็นสังขยบท

องค์ธรรมของสันนิฐานนบท ได้แก่ ติเหตุกปฏุชน ๑ ซึ่งกำลังเกิดในกามสุคติภูมิ ๗ รูปภูมิ ๙ (เว้นจตุตถฌานภูมิ) ที่จะได้มรรคเบื้องต้นและจะเกิดในอรุณภูมิแล้วจะปรินิพพาน ที่เรียกว่าอุปาทกขณะสมังคีของปัญจโวการติเหตุกปฏิสนธิจิต ๘ (เว้นรูปาวจรปัญจฌานวิปากจิต ๑) เจตสิก ๓๕ กัมมชกัลป ๓-๗-๔

ผลเสกขบุคคล ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในกามสุคติภูมิ ๗ รูปภูมิ ๙ (เว้นจตุตถฌานภูมิ) และจะเกิดในอรุณภูมิแล้วจะปรินิพพาน

ผลเสกขบุคคล ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรุณภูมิและจะเกิดในอรุณภูมิ ภูมิใดภูมิหนึ่งอีก (เว้นภูมิที่ต่ำกว่า) แล้วจะปรินิพพาน

และปฏุชน ๔ ผลเสกขบุคคล ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในปัญจโวการภูมิและจะเกิดในปัญจโวการภูมิอีก

สุคติอเหตุกบุคคล ๑ ติเหตุกปฏุชน ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอัสสณฺณุตตภูมิ และอรุณภูมิ

องค์ธรรมของสังสยบท ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น

* ๒๕๕๕

๓. จงเติมคำบาลีในช่องว่างนี้ พร้อมทั้งคำแปลและองค์ธรรม

..... เตสํ เวทนากุขนุโ นินฺชฺฌณฺณสฺสตี โน จ เตสํ รูปกุขนุโ นินฺชฺฌณฺณสฺสตี

ตอบ ปจฺจิมภิกขุ นินฺชฺฌณฺณสฺสตี รูปํ รูปปฏฺฐชฺชุตานํ เย จ รูปํ รูปปฏฺฐชฺชิตฺวา ปรีณิพฺพายิสฺสณฺณตี เตสํ จวนฺตานิ

เตสํ เวทนากุขนุโ นินฺชฺฌณฺณสฺสตี โน จ เตสํ รูปกุขนุโ นินฺชฺฌณฺณสฺสตี

เมื่อปัจจิมภิกขุบุคคลเหล่านั้น กำลังเกิดในอรุณภูมิก็ดี และบุคคลเหล่านั้นได้กำลังตายในปัญจโวการภูมิ และจักเกิดในอรุณภูมิแล้วจะปรินิพพานบุคคลเหล่านั้นก็ดี เวทนาชั้นจกดับ แต่รูปชั้นจกไม่ดับแก่บุคคลเหล่านั้น

องค์ธรรมได้แก่ ผลเสกขบุคคล ๓ ที่เป็นปัจจิมภิกขุ ซึ่งกำลังเกิดในอรุณภูมิที่เรียกว่าอุปาทกขณะสมังคีของอุปปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐

ผลเสกขบุคคล ๓ ซึ่งกำลังตายในกามสุคติภูมิ ๗ รูปภูมิ ๙ (เว้นจตุตถฌานภูมิ) และจะเกิดในอรุณภูมิแล้วจะปรินิพพาน ที่เรียกว่ากัมมชกัลปสมังคีของปัญจโวการติเหตุกจิต ๘ (เว้นปัญจฌานวิปากจิต) เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย

ผลเสกขบุคคล ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรุณภูมิ และจะเกิดในอรุณภูมิ ภูมิใดภูมิหนึ่งอีก (เว้นภูมิที่ต่ำกว่า) แล้วจะปรินิพพาน

* ๒๕๕๔

๓. จงแปลและแสดงองค์ธรรมในวิภังคบาลีดังต่อไปนี้

ปจฺจิมภิกขุ นินฺชฺฌณฺณสฺสตี รูปํ รูปปฏฺฐชฺชุตานํ เย จ รูปํ รูปปฏฺฐชฺชิตฺวา ปรีณิพฺพายิสฺสณฺณตี เตสํ จวนฺตานิ เตสํ เวทนากุขนุโ นินฺชฺฌณฺณสฺสตี โน จ เตสํ รูปกุขนุโ นินฺชฺฌณฺณสฺสตี

ตอบ เมื่อปัจจิมภิกขุบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในอรุณภูมิ ก็ดี และบุคคลเหล่านั้นได้กำลังตายในปัญจโวการภูมิ และจะเกิดในอรุณภูมิแล้วจะปรินิพพานบุคคลเหล่านั้นก็ดี เวทนาชั้นจกดับ แต่รูปชั้นจกไม่ดับแก่บุคคลเหล่านั้น องค์ธรรมได้แก่ ผลเสกขบุคคล ๓ ที่เป็นปัจจิมภิกขุ ซึ่งกำลังเกิดในอรุณภูมิ ที่เรียกว่า อุปาทกขณะสมังคีของอุปปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐

ผลเสกขบุคคล ๓ ซึ่งกำลังตายในกามสุคติภูมิ ๗ รูปภูมิ ๙ (เว้นจตุตถฌานภูมิ) และจะเกิดในอรุณภูมิแล้วจะปรินิพพาน ที่เรียกว่า กัมมชกัลปสมังคีของ ปัญจโวการติเหตุกจิต ๘ (เว้นปัญจฌานวิปาก) เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย

ผลเสกขบุคคล ๓ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอรุณภูมิ และจะเกิดในอรุณภูมิ ภูมิใดภูมิหนึ่งอีก (เว้นภูมิที่ต่ำกว่า) แล้วจะปรินิพพาน

* ๒๕๖๑

๔ ก. จงวิชันนา แปลและแสดงองค์ธรรมในปุจฉาดังต่อไปนี้ (ไม่ต้องจำแนกโกฐฐาน)

ยสฺส เวทนาภุขฺโณ อุปปชฺชติ, ตสฺส สญฺญาภุขฺโณ อุปปชฺชติเตว ?

ข. วิภังคบาติต่อไปนี้มีคำแปล และองค์ธรรมว่าอย่างไร ?

สุทฺธาวาเส ปรินิพฺพตฺตานํ อสญฺญสฺสตฺตานํ เตสํ ตตฺถ สญฺญาภุขฺโณ จ นฺอุปฺปชฺชติเตว เวทนาภุขฺโณ จ นฺอุปฺปชฺชติ .

ตอบ ก. วิชันนา อามนฺตา ไซ้

แสดงองค์ธรรมในอนุโลมปุจฉา ยสฺส เวทนาภุขฺโณ อุปปชฺชติ เป็นสันนิฐานนบ

ตสฺส สญฺญาภุขฺโณ อุปปชฺชติเตว เป็นสังสยบ

องค์ธรรมของสันนิฐานนบ ได้แก่ ปุณฺชน ๔ ผลเสกขบุคคล ๓ ซึ่งกำลังเกิดใน จตุโวการภูมิ ปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่า อุปปาตักขณะสมังคีของ ปฏิสนธิจิต ๑๙ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๓-๗-๔

องค์ธรรมของสังสยบ เหมือนกัน

ข .เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังปรินิพพานในสุทฺธาวาสนภูมิ และบุคคลที่เกิดอยู่ใน อสญฺญสฺสตฺตภูมิ ในภูมินั้น สัญญาขันธก็ไม่เคยเกิด เวทนาขันธก็ไม่ไ้กำลังเกิด.

องค์ธรรมได้แก่ พระอรหันตบุคคล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานใน สุทฺธาวาสนภูมิ ๕ พระอนาคามีบุคคล ๑ ซึ่งกำลังตายในสุทฺธาวาสนภูมิ ๔ (เว้นอกนิรฺรฐาภูมิ) ที่เรียกว่าภังคักขณะสมังคี ของรูปาวจรปัญจมณานจิตติจิต ๑ เจตสิก ๓๐ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับสุทฺธาวาสนภูมิ ๕

สุคติเหตุบุคคล ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอัสสญฺญสฺสตฺตภูมิ กับอัสสญฺญสฺสตฺตภูมิ ๑

** ๒๕๖๐, ๒๕๕๘

๔. จงวิชันนา เป็นบาลีพร้อมคำแปล แสดงองค์ธรรมและการจำแนกโกฐฐาน ใน ปุจฉา ดังต่อไปนี้ ?

ยสฺส รูปภุขฺโณ อุปปชฺชติ, ตสฺส เวทนาภุขฺโณ อุปปชฺชติเตว ?

ตอบ วิชันนา อามนฺตา ไซ้

แสดงองค์ธรรมและการจำแนกโกฐฐาน

ในอนุโลมปุจฉา ยสฺส รูปภุขฺโณ อุปปชฺชติ เป็นสันนิฐานนบ

ตสฺส เวทนาภุขฺโณ อุปปชฺชติเตว เป็นสังสยบ

องค์ธรรมของสันนิฐานนบ ได้แก่ ปุณฺชน ๔ ผลเสกขบุคคล ๓ ซึ่งกำลังเกิดใน ปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่า อุปปาตักขณะสมังคีของปัญจโวการปฏิสนธิจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๓-๗-๔

สุคติเหตุบุคคล ๑ ซึ่งกำลังเกิดในอัสสญฺญสฺสตฺตภูมิที่เรียกว่า อุปปาตักขณะสมังคีของชีวิตนวกกลาป ที่เกิดในขณะแรก

องค์ธรรมของสังสยบ เหมือนกัน

ฉะนั้นคำถามบทนี้ เป็นปัจฉาปัญหาถามว่า รูปขันธกำลังเกิดแก่บุคคลใด, เวทนาขันธก็เคยเกิดแก่บุคคลนั้นไซ้ไหม ? พระองค์จึงทรงแก้โดยปฏิทฺทวิชันนาว่า อามนฺตา ซึ่งเป็นคำวิชันนา รับรององค์ธรรมของสันนิฐานนบเพราะว่าปุณฺชน ๔ ผลเสกขบุคคล ๓ ซึ่งกำลังเกิดใน ปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาตักขณะสมังคีของปัญจโวการปฏิสนธิจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๓-๗-๔ สุคติเหตุบุคคล ๑ ซึ่งกำลังเกิดในอัสสญฺญสฺสตฺตภูมิที่เรียกว่า อุปปาตักขณะสมังคีของชีวิตนวกกลาป ที่เกิดในขณะแรก ซึ่งเป็นองค์ธรรมของสันนิฐานนบเหล่านั้น เวทนาขันธก็เคยเกิดด้วย.

** ๒๕๕๙, ๒๕๕๖

๔. คำปุจฉานี้ มีคำวิชันนา เป็นภาษาบาลี ไทย องค์ธรรม ว่าอย่างไร . ?

ยสฺส ยตถ รูปกฺขนฺโห อุปฺปชฺชติ, ตสฺส ตตฺถ เวทนาฯกฺขนฺโห นิรุชฺฌิตฺตาติ..?

ตอบ วิชฺชา สุตฺตาวาสํ อุปฺปชฺชุตานํ อสฺสยฺสฺส ตตฺ อุปฺปชฺชุตานํ เตสํ ตตฺถ รูปกฺขนฺโห อุปฺปชฺชติ โน จ เตสํ ตตฺถ เวทนาฯกฺขนฺโห นิรุชฺฌิตฺถ, อิตฺเรสํ ปญฺจวอการํ อุปฺปชฺชุตานํ เตสํ ตตฺถ รูปกฺขนฺโห จ อุปฺปชฺชติ เวทนาฯกฺขนฺโห จ นิรุชฺฌิตฺถ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในสุทธาวาสภูมิ และอสังขยสังขตภูมิ ในภูมินั้น รูปขันธ์กำลังเกิด แต่เวทนาขันธ์ไม่เคยดับ แก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในปัญจโวการภูมิที่นอกจากสุทธาวาสภูมิ ในภูมินั้น รูปขันธ์ก็กำลังเกิด เวทนาขันธ์ก็เคยดับ.

แสดงองค์ธรรม

ในอนฺุโลมปุจฺฉา ยสฺส ยตถ รูปกฺขนฺโห อุปฺปชฺชติ เป็นสันนิฐานบท

ตสฺส ตตฺถ เวทนาฯกฺขนฺโห นิรุชฺฌิตฺถ เป็นสังสยบท

องค์ธรรมของสันนิฐานบท ได้แก่ พระอนาคามีบุคคล ๑ ซึ่งกำลังเกิดในสุทธาวาสภูมิ ที่เรียกว่า อุปาทกขณะสมังคี ของรูปาวจรปัญจฌณานปฏิสนธิจิต ๑ เจตสิก ๓๐ กัมมชกฺลาป ๔ กับสุทธาวาสภูมิ ๕

สุคติอเหตุกบุคคล ๑ ซึ่งกำลังเกิดในอสังขยสังขตภูมิ ที่เรียกว่า อุปาทกขณะสมังคี ของ ชีวิตนวกกฺลาปที่เกิดขึ้นในขณะแรก กับอสังขยสังขตภูมิ ๑

และ ปุณฺชน ๔ ผลเสกขบุคคล ๓ ซึ่งกำลังเกิดในปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่า อุปาทกขณะสมังคี ของปัญจโวการปฏิสนธิจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกฺลาป ๓ - ๗ - ๔ กับปัญจโวการภูมิ ๒๑ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕)

องค์ธรรมของสังสยบท ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลังเท่านั้น

* ๒๕๕๗

๔. ก. จวิสฺชา เป็นภาษาบาลี ไทย และแสดงองค์ธรรมในปฏิโลมปุจฺฉาว่า

ยสฺส วา ปน เวทนาฯกฺขนฺโห อุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส รูปกฺขนฺโห อุปฺปชฺชติตี?

ตอบ ก. วิชฺชา สพุเพสํ จวนฺตฺตานํ อรูปํ อุปฺปชฺชุตานํ เตสํ เวทนาฯกฺขนฺโห อุปฺปชฺชิตฺถ โน จ เตสํ รูปกฺขนฺโห อุปฺปชฺชติ, ปญฺจวอการํ อุปฺปชฺชุตานํ อสฺสยฺสฺส ตตฺ อุปฺปชฺชุตานํ เตสํ เวทนาฯกฺขนฺโห จ อุปฺปชฺชิตฺถ รูปกฺขนฺโห จ อุปฺปชฺชติ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นทั้งหมดกำลังตายใน ๓๑ ภูมิ และบุคคลที่กำลังเกิดในอรูปภูมิ เวทนาขันธ์เคยเกิด แต่รูปขันธ์ไม่ กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในปัญจโวการภูมิ และอสังขยสังขตภูมิ เวทนาขันธ์ก็เคยเกิด รูปขันธ์ก็ กำลังเกิด.

แสดงองค์ธรรมในปฏิโลมปุจฺฉา ยสฺส วา ปน เวทนาฯกฺขนฺโห อุปฺปชฺชิตฺถ เป็นสันนิฐานบท

ตสฺส รูปกฺขนฺโห อุปฺปชฺชติ เป็นสังสยบท

องค์ธรรมของสันนิฐานบทได้แก่ปุณฺชน ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๓๑ ภูมิ ที่เรียกว่ากัณฺธกขณะสมังคีของจุติจิต ๑๙ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูป ชีวิตนวกกฺลาปที่ดับครั้งสุดท้าย ตีเหตุกปุณฺชน ๑ ผลเสกขบุคคล ๓ ซึ่งกำลังเกิดในอรูปภูมิที่เรียกว่า อุปาทกขณะสมังคีของอรูปปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐

และปุณฺชน ๔ ผลเสกขบุคคล ๓ ซึ่งกำลังเกิดในปัญจโวการภูมิที่เรียกว่าอุปาทกขณะสมังคีของปัญจโวการปฏิสนธิจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชกฺลาป ๓ - ๗ - ๔

สุคติอเหตุกบุคคล ๑ ซึ่งกำลังเกิดในอสังขยสังขตภูมิ ที่เรียกว่าอุปาทกขณะสมังคีของชีวิตนวกกฺลาปที่เกิดขึ้นในขณะแรก

องค์ธรรมของสังสยบท ได้แก่องค์ธรรมหมวดหลังเท่านั้น

ข. จแปลและแสดงองค์ธรรมของวิภังคบาลีดังต่อไปนี้?

สุทธาวาสะ ปรินิพพุตานิ อสญฺสตุตา จวนฺตานิ เตสํ ตตฺถ รูปุทฺทนิโร นินฺรุณฺติ โน จ เตสํ ตตฺถ เวทนาทฺทนิโร นิรุณฺติตุถ.

ข. เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังปรินิพพานในสุทธาวาสภูมิและบุคคลที่กำลังตายในอสังขยัตตภูมิในภูมินั้น รูปชั้นกกำลังดับ แต่เวทนาชั้นกไม่เคยดับแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น

องค์ธรรมได้แก่ พระอรหันตบุคคล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานใน สุทธาวาสภูมิ ๕ (ปรินิพัตตะโดยตรง)

พระอนาคามีบุคคล ๑ ซึ่งกำลังตายในสุทธาวาสภูมิ ๔ (เว้นอกนิรฐาภูมิ) (ปรินิพัตตะ โดยอ้อม) ที่เรียกว่าภังคักขณะ สมังคิของรูปาวจรปัญจมณณจิตติ ๑ เจตสิก ๓๐ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับสุทธาวาสภูมิ ๕

สุคติเหตุบุคคล ๑ ซึ่งกำลังตายในอสังขยัตตภูมิที่เรียกว่าภังคักขณะสมังคิของ ชีวิตนวกกาลาปที่ดับครั้งสุดท้ายกับอสังขยัตตภูมิ ๑

* ๒๕๕๕

๔. จงแปลและแสดงองค์ธรรมในวิภังคบาลีดังต่อไปนี้

ก. ปจฺฉิมภิกฺขุณิ เตสํ รูปุทฺทนิโร อูปฺปชฺชิตฺถ โน จ เตสํ เวทนาทฺทนิโร อูปฺปชฺชิตฺถติ.

ตอบ ก. บุคคลที่เป็นปัจฉิมภิกษุเหล่านั้น รูปชั้นกเคยเกิด แต่เวทนาชั้นกไม่เกิดแก่บุคคลเหล่านั้น

องค์ธรรมได้แก่ ตีเหตุบุคคล ๑ ผลเสกขบุคคล ๓ ที่เป็นปัจฉิมภิกษุ ซึ่งกำลังเกิดในจตุโวการภูมิ ปัญจโวการภูมิ

พระอรหันตบุคคล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในจตุโวการภูมิ ปัญจโวการภูมิ

ข. ปรินิพพุตานิ เตสํ ตตฺถ เวทนาทฺทนิโร นินฺรุณฺติตุถ โน จ เตสํ ตตฺถ สญฺญาทฺทนิโร นินฺรุณฺติสุตฺติ.

ข. เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังปรินิพพานในจตุโวการภูมิ ปัญจโวการภูมิ ในภูมินั้น เวทนาชั้นกเคยดับ

แต่สัญญาชั้นกไม่ดับแก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น

องค์ธรรมได้แก่ พระอรหันตบุคคล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในจตุโวการภูมิ ปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่า ภังคักขณะสมังคิของตีเหตุจิตติ ๑๓ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับจตุโวการภูมิ ๔ ปัญจโวการภูมิ ๑๗ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕ อปายภูมิ ๔) (ปรินิพพุตโดยตรง)

ปฺฤชฺชน ๔ ผลเสกขบุคคล ๓ ซึ่งกำลังตายในจตุโวการภูมิ ปัญจโวการภูมิและจะไม่ดับในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีกที่เรียกว่า ภังคักขณะสมังคิของจิตติ ๑๙ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับจตุโวการภูมิ ๔ ปัญจโวการภูมิ ๒๑ (เว้นสุทธาวาสภูมิ ๕) (ปรินิพพุตโดยอ้อม)

* ๒๕๕๔

๔. จงแสดงองค์ธรรมในปุจฉาที่ยกมา พร้อมทั้งจำแนกโกฐฐาส

ยสฺส เวทนาทฺทนิโร นินฺรุณฺติ, ตสฺส สญฺญาทฺทนิโร นินฺรุณฺติตุถาติ ?

ตอบ แสดงองค์ธรรมและจำแนกโกฐฐาส ในอนุโลมปุจฉา

องค์ธรรมของสันนิฐานบทได้แก่ ปุฤชชน ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายในจตุโวการภูมิ ปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่าภังคักขณะ สมังคิของจิตติ ๑๙ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย

องค์ธรรมของสังสยบท เหมือนกัน

ฉะนั้น คำถามบทนี้ เป็นปัจฉาปัญหา ถามว่า เวทนาชั้นกกำลังดับ แก่บุคคลใด, สัญญาชั้นกก็เคยดับแก่บุคคลนั้นไหม ? พระองค์จึงทรงแก้โดยปฏิภาณวิสัยขนาว่า อามนฺตา ซึ่งเป็นคำวิสัยนารับรององค์ธรรมของสันนิฐานบท เพราะว่า ปุฤชชน ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลัง ตายในจตุโวการภูมิ ปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่าภังคักขณะสมังคิของจิตติ ๑๙ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย ซึ่งเป็นองค์ธรรมของ สันนิฐานบทเหล่านั้น สัญญาชั้นกก็เคยดับด้วย

* ๒๕๕๓

๔. จงวิชันาบาติและแปล แสดงองค์ธรรมในข้อปัญหาดังต่อไปนี้ (ไม่ต้องจำแนกโกฏฐาส)

ก. ยสุส เวทนาขุขุโร อุปปชชติ , ตสุส สญญาขุขุโร นิรุณติตติ?

ข. ยสุส เวทนาขุขุโร น นิรุณติ , ตสุส สญญาขุขุโร น นิรุณติสสตีติ?

ตอบ ก. วิชันา อามนุตา ไช

แสดงองค์ธรรมในอนุโลมปัญา ยสุส เวทนาขุขุโร อุปปชชติ เป็นสันนิฏฐานบท

ตสุส สญญาขุขุโร นิรุณติตติ เป็นสังสยบท

องค์ธรรมของสันนิฏฐานบท ได้แก่ ปุณชน ๔ ผลเสกขบุคคล ๓ ซึ่งกำลังเกิดใน จตุโวการภูมิ ปญจโวการภูมิ ที่เรียกว่า อุปปาทักขณะ สมังคิของ ปฏิสนธิจิต ๑๙ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๓-๗-๔

องค์ธรรมของสังสยบท เหมือนกัน

ข. ยสุส เวทนาขุขุโร น นิรุณติ , ตสุส สญญาขุขุโร น นิรุณติสสตีติ?

ข. วิชันา นิรุณติสสตี จักดับ

แสดงองค์ธรรมในอนุโลมปัญา ยสุส เวทนาขุขุโร น นิรุณติ เป็นสันนิฏฐานบท

ตสุส สญญาขุขุโร น นิรุณติสสตี เป็นสังสยบท

องค์ธรรมของสันนิฏฐานบทได้แก่ ปุณชน ๔ ผลเสกขบุคคล ๓ ซึ่งกำลังเกิดใน ๓๑ ภูมิ ที่เรียกว่า อุปปาทักขณะสมังคิของ ปฏิสนธิจิต ๑๙ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๓-๗-๔ ชีวิตนวกกลาปที่เกิดขึ้นครั้งแรก

สุคติอเหตุกบุคคล ๑ ซึ่งกำลังตายในอสัญญสตัดตภูมิ ที่เรียกว่า วัณคักขณะสมังคิของชีวิตนวกกลาปที่ดับครั้งสุดท้าย

องค์ธรรมของสังสยบท ไม่มี

* ๒๕๕๒

๔. จงวิชันา แปล แสดงองค์ธรรมและการจำแนกโกฏฐาส

ยสุส เวทนาขุขุโร น นิรุณติ, ตสุส สญญาขุขุโร น นิรุณติสสตีติ ?

ตอบ วิชันา นิรุณติสสตี จักดับ

แสดงองค์ธรรมและการจำแนกโกฏฐาส

ในอนุโลมปัญา ยสุส เวทนาขุขุโร น นิรุณติ เป็นสันนิฏฐานบท

ตสุส สญญาขุขุโร น นิรุณติสสตี เป็นสังสยบท

องค์ธรรมของสันนิฏฐานบทได้แก่ ปุณชน ๔ ผลเสกขบุคคล ๓ ซึ่งกำลังเกิดใน ๓๑ ภูมิ ที่เรียกว่าอุปปาทักขณะสมังคิของ ปฏิสนธิจิต ๑๙ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๓-๗-๔ ชีวิตนวกกลาปที่เกิดขึ้นครั้งแรก

สุคติอเหตุกบุคคล ๑ ซึ่งกำลังตายในอสัญญสตัดตภูมิที่เรียกว่า วัณคักขณะสมังคิของ ชีวิตนวกกลาปที่ดับครั้งสุดท้าย

องค์ธรรมของสังสยบท ไม่มี

ฉะนั้นคำถามบทนี้เป็น ปุเรปัญา ถาว่า เวทนาขันธไม่ใช่กำลังดับแก่บุคคลใด, สัญญาขันธก็จักไม่ดับแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ? พระองค์จึงทรงแก้โดยปาฬิตวิชันาว่า นิรุณติสสตี ซึ่งเป็นคำวิชันาตรงกันข้ามกับบทถาม เพราะว่า ปุณชน ๔ ผลเสกขบุคคล ๓ ซึ่งกำลังเกิดใน ๓๑ ภูมิ ที่เรียกว่า อุปปาทักขณะสมังคิของปฏิสนธิจิต ๑๙ เจตสิก ๓๕ กัมมชกลาป ๓-๗-๔ ชีวิตนวกกลาปที่เกิดขึ้นครั้งแรก สุคติอเหตุกบุคคล ๑ ซึ่งกำลังตายในอสัญญสตัดตภูมิ ที่เรียกว่า วัณคักขณะสมังคิของ ชีวิตนวกกลาป ที่ดับครั้งสุดท้าย ซึ่งเป็นองค์ธรรมของสันนิฏฐานบทเหล่านั้น แม้ว่าเวทนาขันธไม่ใช่กำลังดับ แต่สัญญาขันธจักดับ

* ২৫৬৬

๕. จงวิสัยทัศน์ในข้อปัญหาดังต่อไปนี้พร้อมทั้งคำแปล แสดงองค์กรรม และจำแนกโกฏฐาส

ยสฺส เวทนากุขนุโ น นิรุจฺณติ , ตสฺส สญฺเภากุขนุโ น นิรุจฺณิสฺสตีติ ?

ตอบ วิชัชวรา นิลชุลนิสสุตติ จักดัม

แสดงองค์ธรรมและการจำแนกโกฏฐาสในอนุโลมปจชา

ยสฺส เวทนากุขนฺโธ น นิรุชฺฌติ เป็นสันนิฏฐานบท

ตลสฺส สลฺลวากุขนฺโธ น นิลฺลิตฺตสฺสตี เป็นสังสยบท

องค์ธรรมของสันนิฏฐานบทได้แก่ ปุถุชน ๔ ผลเสกขบุคคล ๓ ซึ่งกำลังเกิดใน ๓๑ ภูมิ ที่เรียกว่า อุปปาตักขณะสมังคีของปฏิสนธิ
จิต ๑๙ เจตสิก ๓๕ กัมมชกฺลาป ๓ - ๗ - ๔ ชีวิตนวกกฺลาปที่เกิดขึ้นครั้งแรก สุกตฺติอเหตุกบุคคล ๑ ซึ่งกำลังตายในอสัญญสัทตภูมิ
ที่เรียกว่าวังก์กขณะสมังคีของชีวิตนวกกฺลาปที่ดับครั้งสุดท้าย

องค์ธรรมของสังสยบท ไม่มี

ฉะนั้นคำถามบทนี้เป็น ปุเรปัญหา ถามว่า เวทนาขันธไม่ใช่กำลังดับแก่บุคคลใด , สัญญาขันธก็จักไม่ดับแก่บุคคลนั้นใช่ใหม ? พระองค์จึงทรงแก้โดยปาฬิตวิธัสนาว่า นิรุณิสฺสฺสฺติ ซึ่งเป็นคำวิธัสนาตรงกันข้ามกับบทถาม เพราะว่า ปุณฺณ ๔ ผล เสกขบุคคล ๓ ซึ่งกำลังเกิดใน ๓๑ ภูมิ ที่เรียกว่า อุปปาทกขณะสมังคีของปฏิสนธิจิต ๑๙ เจตสิก ๓๕ กัมมชกฺลาป ๓ -๗ -๔ ชีวิตนวกกาลาปที่เกิดขึ้นขณะแรก สุกฺตือเหตุบุคคล ๑ ซึ่งกำลังตายในอสังฺกตจิตตภูมิ ที่เรียกว่ากัมมชกฺละสมังคีของชีวิตนวกกาลาปที่ดับครั้งสุดท้ายซึ่งเป็นองค์ธรรมของ สันนิฐานบทเหล่านั้น แม้ว่าเวทนาขันธไม่ใช่กำลังดับแต่สัญญาขันธก็ดับ.

* ၂၅၆၀

๕. ก. จงแสดงอนุโลมปุจฉา วิสัชนา ทั้งบาลีและไทย (ไม่ต้องแสดงองค์ธรรมและการจำแนกโกฏฐาส)

ในปวัตติวาระ อุปาถนิโรธวาระ ปัจจุบันนาคตวาระ อนุลอมนัย โอกาสวาระ รูปักขันธมูละ เวทนากขันธมูลียมกะ

๒. จงแสดงทั้งอนุโลมปุจฉาและปฏิโลมปุจฉา วิชัชนา ทั้งบาลีและไทย (ไม่ต้องแสดงองค์ธรรมและการจำแนกโกฏฐาต)

ในปวัตติวาระ อุปาณีโรจวาระ อตีตानาคตวาระ ปัจจันนัย โโอกาสวาระ รุกข์ขันธมูละ เวทนาขันธมูลียมกะ

ตอบ ก. อนุโลมปจฺจนา ยตุถ รุปกฺขนฺโห อูปฺปชฺชติ, ตตุถ เวทนากฺขนฺโห นินฺรุณิสฺสสตฺติ ?

รูปจันทร์กำลังเกิดในภูมิใด, เวทนาจันทร์ก็จักดับในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิชา วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เทคโนโลยี และ สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม
 วิชา ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย และ ภาษาต่างประเทศ

ปณฺจวีกาเร ตตถ รุปกฺขนฺโธ ๑ อูปฺปชฺชติ เวทนากฺขนฺโธ ๑ นิรฺขณิสฺสตี.

ในอสังกฺขณัตตภูมิจำนัั้น รูปขันธ์กำล้งเกิด แต่เวทนาขันธ์จักไม่ดับในภุมิจำนัั้น,

ในปัจจุวัการภูมินัน รูปชันร็กกำลังเกิด เวทนาชันร็กก็จักดับ

๗. อนุโลมปุจฉา ยตถ รุปกฺขนฺโธ นุปฺปชฺชิตถ, ตตฺถ เวทนา กฺขนฺโธ น นิรชณิสฺสตีติ ?

รูปขนธ์ไม่เคยเกิดในภูมิใด, เวทนาขันธ์ก็จักไม่ดับในภูมินั้นใช่ไหม ?

วิชา นิรุกติศาสตร์ จักดับ

ปฏิกิริยาของยาต้านการอักเสบที่ไม่ใช่สเตียรอยด์ (NSAIDs) ในการรักษาอาการปวดและอักเสบในโรคข้ออักเสบรูมาตอยด์ (RA) เกี่ยวข้องกับกลไกการออกฤทธิ์อย่างไร?

หรือว่า เวทนาขันธจักไม่ดับในภุมิโต, รูปขันธจะไม่เคยเกิดในภุมินั้นใช่ไหม ?

วิสัยทัศน์   วัตถุประสงค์   เคยเกิด

* ၂၅၆၆၆၆

๕. จงวิชันนาเป็นบาลีไทยพร้อมทั้งแสดงองค์ธรรม ไม่ต้องจำแนกโกฏฐาสในข้อปัญหาดังต่อไปนี้

ยตุถ รูปกฺขนฺโธ นิรุชฺฌิตถ , ตตฺถ เวทนาฯกฺขนฺโธ นิรุชฺฌิตฺตํ . ?

ตอบ วิชันนา อสฺสยสฺสํตตถ ตตฺถ รูปกฺขนฺโธ นิรุชฺฌิตถ โน จ ตตฺถ เวทนาฯกฺขนฺโธ นิรุชฺฌิตฺตํ, ปญฺจวาทาเร ตตฺถ รูปกฺขนฺโธ จ นิรุชฺฌิตถ เวทนาฯกฺขนฺโธ จ นิรุชฺฌิตฺตํ.

ในอัสฺสยสฺสํตตถนั้น รูปขันธ์ เคยดับ แต่เวทนาขันธ์จักไม่ดับในภพนั้น, ในปัญจวาทาภพนั้น รูปขันธ์ก็เคยดับ เวทนาขันธ์ก็จักดับ

แสดงองค์ธรรม

ในอนุโลมปุจฉา ยตุถ รูปกฺขนฺโธ นิรุชฺฌิตถ เป็นสันนิฐานนบท

ตตฺถ เวทนาฯกฺขนฺโธ นิรุชฺฌิตฺตํ เป็นสังสยบถ

องค์ธรรมของสันนิฐานนบท ได้แก่ อัสฺสยสฺสํตตถ ๑ ซึ่งเป็นที่เกิดแห่งรูปขันธ์อย่างเดียวและปัญจวาทาภพ ๒๖ ซึ่งเป็นที่เกิดแห่งขันธ์ ๕

องค์ธรรมของสังสยบถได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลังเท่านั้น

* ๒๕๕๘

๕. ก. จงวิชันนาในข้อปัญหาดังต่อไปนี้พร้อมทั้งคำแปลและ แสดงองค์ธรรม (ไม่ต้องจำแนกโกฏฐาส)

ยสฺส วา ปน สญฺญากฺขนฺโธ น นิรุชฺฌิตฺตํ, ตสฺส เวทนาฯกฺขนฺโธ น นิรุชฺฌิตฺตํ ?

ตอบ ก. วิชันนา นิรุชฺฌิตํ กำลังดับ

แสดงองค์ธรรมในปฏิโลมปุจฉา ยสฺส วา ปน สญฺญากฺขนฺโธ น นิรุชฺฌิตฺตํ เป็นสันนิฐานนบท

ตสฺส เวทนาฯกฺขนฺโธ น นิรุชฺฌิต เป็นสังสยบถ

องค์ธรรมของสันนิฐานนบทได้แก่ พระอรหันตบุคคล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในจุตฺตวาทาภพ ปัญจวาทาภพที่เรียกว่า ภังคักขณะสมังคีของติเหตุกฺจติจิต ๑๓ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย

องค์ธรรมของสังสยบถ ไม่มี

ข. เมื่อปัจฉิมภิกะบุคคลเหล่านั้นเกิดอยู่ในจุตฺตวาทาภพ ปัญจวาทาภพ ในภพนั้น เวทนาขันธ์เคยเกิด แต่สฺสยขันธ์จักไม่เกิดแก่บุคคลเหล่านั้นในภพนั้น , องค์ธรรมได้แก่บุคคลกับภพใดบ้าง ?

ข. องค์ธรรมได้แก่ ติเหตุกฺปฏฺชน ๑ ผลเสกขบุคคล ๓ ที่เป็นปัจฉิมภิกะซึ่งกำลังเกิดในจุตฺตวาทาภพ ปัญจวาทาภพ พระอรหันตบุคคล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในจุตฺตวาทาภพ ปัญจวาทาภพ (ปัจฉิมภิกะโดยตรง) กับจุตฺตวาทาภพ ๔ ปัญจวาทาภพ ๑๗ (เว้นสุทธาวาสภพ ๕ อปายภพ ๔)

ปฏฺชน ๔ ผลเสกขบุคคล ๓ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในจุตฺตวาทาภพ ปัญจวาทาภพและจะไม่เกิดในภพที่ตนเกิดอยู่อีก(ปัจฉิมภิกะโดยอ้อม) กับจุตฺตวาทาภพ ๔ ปัญจวาทาภพ ๒๑ (เว้นสุทธาวาสภพ ๕)

* ๒๕๕๗

๕. จงวิชันนา เป็นภาษาบาลี ไทย องค์ธรรมและการจำแนกโกฏฐาสในปุจฉา ดังต่อไปนี้

ยตุถ รูปกฺขนฺโธ น นิรุชฺฌิตถ, ตตฺถ เวทนาฯกฺขนฺโธ น นิรุชฺฌิตฺตํ . ?

ตอบ วิชันนา นิรุชฺฌิตฺตํ จักดับ .

แสดงองค์ธรรมและการจำแนกโกฏฐาส

ในอนุโลมปุจฉา ยตุถ รูปกฺขนฺโธ น นิรุชฺฌิตถ เป็นสันนิฐานนบท

ตตฺถ เวทนาฯกฺขนฺโธ น นิรุชฺฌิตฺตํ เป็นสังสยบถ

องค์ธรรมของสันนิฐานานบพ ได้แก่ อรูปภูมิ ๔ ซึ่งเป็นที่เกิดแห่งนามจันทร์ ๔

องค์ธรรมของสังสยบพ ไม่มี

ฉะนั้นคำถามบทนี้เป็น ปุเรปัญหา ถามว่า รูปจันทร์ไม่เคยดับในภูมิใด, เวทนาจันทร์ก็จักไม่ดับในภูมินั้นใช่ไหม? พระองค์จึงทรงแก้โดย ปาฬิตติวิสัยนาว่า นิรุชฌิสฺสติ ซึ่งเป็นคำวิสัยนา ตรงกันข้ามกับบทถาม เพราะว่า อรูปภูมิ ๔ ซึ่งเป็นที่เกิดแห่งนามจันทร์ ๔ ซึ่งเป็นองค์ธรรมของสันนิฐานานบพ เหล่านั้น แม้ว่ารูปจันทร์ไม่เคยดับ แต่เวทนาจันทร์ก็ดับ.

* ๒๕๕๖

๕. จงแสดงองค์ธรรมและการจำแนกโกฐฐานของปุจฉาดังต่อไปนี้ ?

* ๒๕๕๕ ก. ยสฺส รูปกฺขณฺโห นุปฺปชฺชิตฺถ, ตสฺส เวทนา กฺขณฺโห นุปฺปชฺชิสฺสตีติ ?

ตอบ ก. แสดงองค์ธรรมและการจำแนกโกฐฐาน

ในอนุโลมปุจฉา	ยสฺส รูปกฺขณฺโห นุปฺปชฺชิตฺถ	เป็นสันนิฐานานบพ
	ตสฺส เวทนา กฺขณฺโห นุปฺปชฺชิสฺสตี	เป็นสังสยบพ

องค์ธรรมของสันนิฐานานบพ ไม่มี เมื่อองค์ธรรมของสันนิฐานานบพไม่มีแล้ว

องค์ธรรมของสังสยบพ ก็ไม่มีเหมือนกัน

ฉะนั้น คำถามบทนี้เป็นโมฆปัญหา ถามว่า รูปจันทร์ไม่เคยเกิดแก่บุคคลใด, เวทนาจันทร์ก็จักไม่เกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม ? พระองค์จึงทรงแก้โดยปฏิทวิสัยนาว่า นตฺถิ ซึ่งเป็นคำวิสัยนาห้ามองค์ธรรมของสันนิฐานานบพ เพราะว่า บุคคลที่รูปจันทร์ไม่เคยเกิดในภพต่างๆ นั้นไม่มี มีแต่บุคคลที่รูปจันทร์เคยเกิดมาแล้วทั้งสิ้น

ข. ยตฺถ วา ปน เวทนา กฺขณฺโห น นิรุชฺฌิสฺสตี, ตตฺถ รูปกฺขณฺโห นุปฺปชฺชิตฺถาตี ?

ข. ในปฏิโลมปุจฉา	ยตฺถ วา ปน เวทนา กฺขณฺโห น นิรุชฺฌิสฺสตี	เป็นสันนิฐานานบพ
	ตตฺถ รูปกฺขณฺโห นุปฺปชฺชิตฺถ	เป็นสังสยบพ

องค์ธรรมของสันนิฐานานบพ ได้แก่ อสฺสญฺญสฺตตฺถมฺมิ ๑ ซึ่งเป็นที่เกิดแห่งรูปจันทร์อย่างเดียว

องค์ธรรมของสังสยบพ ไม่มี

ฉะนั้น คำถามบทนี้เป็นปุเรปัญหา ถามว่า หรือว่าเวทนาจันทร์ก็จักไม่ดับในภูมิใด, รูปจันทร์ก็ไม่เคยเกิดในภูมินั้นใช่ไหม ? พระองค์จึงทรงแก้โดยปาฬิตติวิสัยนาว่า อุปฺปชฺชิตฺถ ซึ่งเป็นคำวิสัยนาตรงกันข้ามกับบทถาม เพราะว่า อสฺสญฺญสฺตตฺถมฺมิ ๑ ซึ่งเป็นที่เกิดแห่งรูปจันทร์อย่างเดียว ซึ่งเป็นองค์ธรรมของสันนิฐานานบพเหล่านั้น แม้ว่าเวทนาจันทร์ก็จักไม่ดับ แต่รูปจันทร์เคยเกิด

* ๒๕๕๓

๕. ในปุจฉาข้อ ก. นี้ จงวิสัยนาเป็นบาลี เท่านั้น และในปุจฉาข้อ ข. นี้ จงแสดงองค์ธรรมเท่านั้น?

ก. ยตฺถ รูปกฺขณฺโห อุปฺปชฺชตี, ตตฺถ เวทนา กฺขณฺโห อุปฺปชฺชิสฺสตีติ?

ข. ยตฺถ วา ปน เวทนา กฺขณฺโห อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตตฺถ รูปกฺขณฺโห อุปฺปชฺชิตฺถาตี?

ตอบ ก. อสฺสญฺญสฺส เต ตตฺถ รูปกฺขณฺโห อุปฺปชฺชตี โน จ ตตฺถ เวทนา กฺขณฺโห อุปฺปชฺชิสฺสตี,
ปญฺจวอกาเร ตตฺถ รูปกฺขณฺโห จ อุปฺปชฺชตี เวทนา กฺขณฺโห จ อุปฺปชฺชิสฺสตี

ข. ยตฺถ วา ปน เวทนา กฺขณฺโห อุปฺปชฺชิสฺสตี, ตตฺถ รูปกฺขณฺโห อุปฺปชฺชิตฺถาตี?

ข. แสดงองค์ธรรม องค์ธรรมของสันนิฐานานบพ ได้แก่ อรูปภูมิ ๔ ซึ่งเป็นที่เกิดแห่งนามจันทร์ ๔ และ
ปัญจวอการมฺมิ ๒๖ ซึ่งเป็นที่เกิดแห่งจันทร์ ๕

องค์ธรรมของสังสยบพ ได้แก่ ปัญจวอการมฺมิ ๒๖ ซึ่งเป็นที่เกิดแห่งจันทร์ ๕ เท่านั้น

* ๒๕๕๒

๕. จงวิชันนาเป็นบาลีไทยพร้อมทั้งแสดงองค์ธรรม ไม่ต้องจำแนกโกฐฐานในข้อปุจฉาดังต่อไปนี้
หรือว่า สัญญาชั้นจกัไม่ดับแก่บุคคลใดในภูมิใด, เวทนาชั้นจกัไม่เคยเกิดแก่บุคคลนั้นในภูมินั้นใช่ไหม?

ตอบ วิชันนา ปรินิพพุตานิ เตสํ ตตฺถ สญฺญาขุณฺโห น นิรุทฺธิสฺสตี ใน จ เตสํ ตตฺถ เวทนาขุณฺโห นุปฺปชฺชิตฺถ, สุทฺธาวาเส
ปรินิพพุตานิ อสญฺญสฺสตาณํ เตสํ ตตฺถ สญฺญาขุณฺโห จ น นิรุทฺธิสฺสตี เวทนาขุณฺโห จ นุปฺปชฺชิตฺถ.

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังปรินิพพานใน จตุโวการภูมิ ปัญจโวการภูมิ ในภูมินั้น สัญญาชั้นจกัไม่ดับแต่เวทนาชั้นจกัเคยเกิด
แก่บุคคลเหล่านั้นในภูมินั้น

เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังปรินิพพานใน สุทฺธาวาสภูมิและบุคคลที่เกิดอยู่ในอสัญญสตัดตฺตภูมิ ในภูมินั้น สัญญาชั้นจกัไม่ดับ
เวทนาชั้นจกัไม่เคยเกิด.

แสดงองค์ธรรม ในปฏิโลมปุจฉา ยสฺส วา ปน ยตฺถ สญฺญาขุณฺโห น นิรุทฺธิสฺสตี เป็นสันนิฐานนบ

ตสฺส ตตฺถ เวทนาขุณฺโห นุปฺปชฺชิตฺถ เป็นสังสยบ

องค์ธรรมของสันนิฐานนบ ได้แก่ พระอรหันตบุคคล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในจตุโวการภูมิ ปัญจโวการภูมิที่เรียกว่าภังคักขณะสมังคี
ของติเหตุกัจจิต ๑๓ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับจตุโวการภูมิ ๔ ปัญจโวการภูมิ ๑๗ (เว้นสุทฺธาวาสภูมิ ๕
อบายภูมิ ๔) (ปรินิพพันตะโดยตรง)

ปุณฺชน ๔ ผลเสกขบุคคล ๓ ซึ่งกำลังตายในจตุโวการภูมิ ปัญจโวการภูมิ และจะไม่ดับในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีกที่เรียกว่า ภังคัก
ขณะสมังคีของจติจิต ๑๙ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับจตุโวการภูมิ ๔ ปัญจโวการภูมิ ๒๑ (เว้นสุทฺธาวาสภูมิ ๕) (ปริ
นิพพันตะ โดยอ้อม)

และ พระอรหันตบุคคล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในสุทฺธาวาสภูมิ ๕ พระอนาคามีบุคคล ๑ ซึ่งกำลังตายในสุทฺธาวาส
ภูมิ ๔ (เว้นอกนิฏฐาภูมิ) ที่เรียกว่าภังคักขณะสมังคี ของรูปาวจรปัญจมณานจติจิต ๑ เจตสิก ๓๐ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ
สุทฺธาวาสภูมิ ๕

สุคตือเหตุบุคคล ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอสัญญสตัดตฺตภูมิ กับอสัญญสตัดตฺตภูมิ ๑

องค์ธรรมของสังสยบ ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลังเท่านั้น

* ๒๕๕๕

๖. ข. ยสฺส วา ปน ยตฺถ สญฺญาขุณฺโห น นิรุทฺธิสฺสตี, ตสฺส ตตฺถ เวทนาขุณฺโห นุปฺปชฺชนฺตีตี ?

ข. วิชันนา อามนฺตา ไซ

แสดงองค์ธรรม ในปฏิโลมปุจฉา ยสฺส วา ปน ยตฺถ สญฺญาขุณฺโห น นิรุทฺธิสฺสตี เป็นสันนิฐานนบ

ตสฺส ตตฺถ เวทนาขุณฺโห นุปฺปชฺชตี เป็นสังสยบ

องค์ธรรมของสันนิฐานนบ ได้แก่ พระอรหันตบุคคล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในจตุโวการภูมิ ปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่า ภังคัก
ขณะสมังคีของติเหตุกัจจิต ๑๓ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับจตุโวการภูมิ ๔ ปัญจโวการภูมิ ๒๒ (เว้น อบายภูมิ ๔)
(ปรินิพพันตะโดยตรง)

ปุณฺชน ๔ ผลเสกขบุคคล ๓ ซึ่งกำลังตายในจตุโวการภูมิ ปัญจโวการภูมิและไม่ดับในภูมิที่ตนเกิดอยู่อีกที่เรียกว่า ภังคัก
ขณะสมังคีของจติจิต ๑๙ เจตสิก ๓๕ กัมมชรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับ จตุโวการภูมิ ๔ ปัญจโวการภูมิ ๒๕ (เว้นอกนิฏฐาภูมิ)
(ปรินิพพันตะ โดยอ้อม)

สุคตือเหตุบุคคล ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอสัญญสตัดตฺตภูมิ กับอสัญญสตัดตฺตภูมิ ๑

องค์ธรรมของสังสยบ เหมือนกัน

* ๒๕๕๕

๕. จงวิชันนาแปลเป็นไทย และแสดงองค์ธรรมในปฏิโลมปุจฉาว่า หรือว่า เวทนาขันธเคยดับแก่บุคคลใด รูปขันธก็กำลังเกิดแก่บุคคลนั้นใช่ไหม

ตอบ วิชันนา สฬุเพสั จวนุตานั อรูปุ อูปปชฺชนุตานั เตสั เวทนาขฺนุโ นินฺรุณฺณิตฺตฺ โน จ เตสั รูปขฺนุโ อูปปชฺชติ ปญฺจโวการิ อูปปชฺชนุตานั อสฺสณฺณสฺสตุตฺ อูปปชฺชนุตานั เตสั เวทนาขฺนุโ จ นินฺรุณฺณิตฺตฺ รูปขฺนุโ จ อูปปชฺชติ เมื่อบุคคลเหล่านั้นทั้งหมดกำลังตายใน ๓๑ ภูมิ และบุคคลที่กำลังเกิดในอรูปภูมิ เวทนาขันธเคยดับ แต่รูปขันธไม่ใช่กำลังเกิดแก่บุคคลเหล่านั้น, เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังเกิดในปัญจโวการภูมิ และอัสสณฺณสฺสตุตฺภูมิ เวทนาขันธก็เคยดับ รูปขันธก็กำลังเกิด

แสดงองค์ธรรมในปฏิโลมปุจฉา

องค์ธรรมของสันนิฐานฐานบทได้แก่ปุณฺณ ๔ ผลบุคคล ๔ ซึ่งกำลังตายใน ๓๑ ภูมิ ที่เรียกว่าภังคกฺขณะสมังคิของจฺติจิต ๑๙ เจตสิก ๓๕ กัมมชฺรูป ชีวิตนวกฺกလာปที่ดับครั้งสุดท้าย ติเหตุกฺปุณฺณ ๑ ผลเสกขบุคคล ๓ ซึ่งกำลังเกิดในอรูปภูมิที่เรียกว่า อูปปาตกฺขณะสมังคิของอรูปปฏิสนธิจิต ๔ เจตสิก ๓๐ และปุณฺณ ๔ ผลเสกขบุคคล ๓ ซึ่งกำลังเกิดในปัญจโวการภูมิที่เรียกว่าอูปาทกฺขณะสมังคิของปัญจโวการปฏิสนธิจิต ๑๕ เจตสิก ๓๕ กัมมชฺกလာป ๓ - ๗ - ๔ สุกตฺติเหตุกบุคคล ๑ ซึ่งกำลังเกิดในอัสสณฺณสฺสตุตฺภูมิ ที่เรียกว่าอูปาทกฺขณะสมังคิของชีวิตนวกฺกลาปที่เกิดในขณะแรก

องค์ธรรมของสังสยบท ได้แก่องค์ธรรมหมวดหลังเท่านั้น

* ๒๕๕๔

๕. ก. เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังปรินิพพานในจตุโวการภูมิ ปัญจโวการภูมิ รูปขันธเคยเกิด แต่เวทนาขันธจักไม่ดับแก่บุคคลเหล่านั้น, ในคำแปลนี้ อยากรทราบว่าจะองค์ธรรมได้แก่ใครบ้าง?

ตอบ ก. องค์ธรรมได้แก่ พระอรหันตบุคคล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในจตุโวการภูมิ ปัญจโวการภูมิ ที่เรียกว่าภังคกฺขณะสมังคิของ ติเหตุกฺจฺติจิต ๑๓ เจตสิก ๓๕ กัมมชฺรูปที่ดับครั้งสุดท้าย

ข. สุทฺธาวาเส ปรินิพฺพุตานั อสฺสณฺณสฺสตุตฺตานั เตสั ตตฺถ สฺสณฺณขฺนุโ จ น นินฺรุณฺณิสฺสฺติ เวทนาขฺนุโ จ นฺนูปปชฺชิตฺตฺ. คำบาลีนี้แปลว่าอย่างไร และองค์ธรรมได้แก่อะไร

ข. เมื่อบุคคลเหล่านั้นกำลังปรินิพพานในสุทฺธาวาสภูมิและบุคคลที่เกิดอยู่ในอัสสณฺณสฺสตุตฺภูมิในภูมินั้นสัณฺญาขันธ์ก็จักไม่ดับ เวทนาขันธก็ไม่เคยเกิด.

องค์ธรรมได้แก่ พระอรหันตบุคคล ๑ ซึ่งกำลังปรินิพพานในสุทฺธาวาสภูมิ ๕ (ปรินิพพันตะโดยตรง)พระอนาคามีบุคคล ๑ ซึ่งกำลังตายในสุทฺธาวาสภูมิ ๔ (เว้นอกนิฏฐาภูมิ) (ปรินิพพันตะโดยอ้อม) ที่เรียกว่าภังคกฺขณะสมังคิของรูปาวจรปัญจจฺมานจฺติจิต ๑ เจตสิก ๓๐ กัมมชฺรูปที่ดับครั้งสุดท้าย กับสุทฺธาวาสภูมิ ๕

สุคตฺติเหตุกบุคคล ๑ ซึ่งกำลังเกิดและกำลังตายในอัสสณฺณสฺสตุตฺภูมิ กับอัสสณฺณสฺสตุตฺภูมิ ๑

** ๒๕๖๑, ๒๕๖๐

๖. *** ๒๕๕๘, ๒๕๕๗, ๒๕๕๓ ก. ให้จำแนก บุคคล ๑๐ โดยกาล ๓ มาดู ?

ข. ให้อธิบายความหมายของคำว่า อภัพฺพปุณฺณ ?

ตอบ ก. จำแนกบุคคล ๑๐ โดยกาล ๓ ดังนี้

๑. อรหัตตมคฺคบุคคล กำลังรู้รอบรูปนามขันธ์ ๕ เท่านั้น (ปริชานาติ)

ไม่ใช่เคยรู้รอบ และไม่ใช่จะรู้รอบ (น ปริชานิตฺต, น ปริชานิสฺสฺติ)

๒. อรหัตตผลบุคคล เคยรู้รอบรูปนามขันธ์ ๕ เท่านั้น (ปริชานิตฺต)

ไม่ใช่กำลังรู้รอบ และไม่ใช่จะรู้รอบ (น ปริชานาติ, น ปริชานิสฺสฺติ)

๓. ภัพพปฤชณ ๑ มัคคบุคคลเปื่องต่ำ ๓ และผลบุคคลเปื่องต่ำ ๓ จะรู้รอบรูปนามขันธ ๕ เท่านั้น (ปริชานิสฺสติ)

ไม่ใช่กำลังรู้รอบ และไม่ใช่เคยรู้รอบ (น ปริชานาติ, น ปริชานิตฺถ)

๔. อภัพพปฤชณ ๑ ไม่ใช่กำลังรู้รอบ, ไม่ใช่เคยรู้รอบ, ไม่ใช่จะรู้รอบ รูปนามขันธ ๕ (น ปริชานาติ, น ปริชานิตฺถ, น ปริชานิสฺสติ)

ข. ให้อธิบายความหมายของคำว่า อภัพพปฤชณ ?

ข. อธิบายอภัพพปฤชณ ดังนี้

ในที่นี้ อภัพพปฤชณ ๑ นั้น หมายความว่า ปฤชณใดจะไม่ได้มรรคผลในชาตินี้ บุคคลนั้นเรียกว่า อภัพพปฤชณ นับตั้งแต่ภพที่ ๒ เป็นต้นไปนั้น จะได้มรรคผลหรือจะไม่ได้มรรคผลนั้น ก็ไม่มีการเรียกว่า อภัพพปฤชณแต่อย่างใด คงกำหนดหมายเอาเฉพาะแต่ในปัจจุบันภพภพนี้ภพเดียวเท่านั้น

* ๒๕๕๔

๖. ข. ให้อธิบายความหมายของคำว่า อภัพพปฤชณ ?

ตอบ ข. อภัพพปฤชณ ๑ นั้นหมายความว่า ปฤชณใดจะไม่ได้มรรคผลในชาตินี้ บุคคลนั้น เรียกว่า อภัพพปฤชณ นับตั้งแต่ภพที่ ๒ เป็นต้นไปนั้น จะได้มรรคผลหรือจะไม่ได้มรรคผลนั้น ก็ไม่มีการเรียกว่า อภัพพปฤชณแต่อย่างใด คงกำหนดหมายเอาเฉพาะแต่ในปัจจุบันภพภพนี้ภพเดียวเท่านั้น

ด้วยเหตุนี้ในคำว่า เย ปฤชชนา มคฺคํ น ปฏิลภิสฺสนฺติ ปฤชณเหล่าใดจะไม่ได้มรรคนั้นก็ได้แก่ อภัพพปฤชณ คือปฤชณที่ไม่มีโอกาสจะได้มรรคผลในภพปัจจุบันนั่นเอง

* ๒๕๕๒

๖. ข. ให้อธิบายความหมายของคำว่า อภัพพปฤชณ ?

ตอบ ข. ในที่นี้ อภัพพปฤชณ ๑ นั้นหมายความว่า ปฤชณใดจะไม่ได้มรรคผลในชาตินี้ บุคคลนั้น เรียกว่า อภัพพปฤชณ นับตั้งแต่ภพที่ ๒ เป็นต้นไปนั้น จะได้มรรคผลหรือจะไม่ได้มรรคผลนั้น ก็ไม่มีการเรียกว่า อภัพพปฤชณแต่อย่างใด คงกำหนดหมายเอาเฉพาะแต่ในปัจจุบันภพภพนี้ภพเดียวเท่านั้น

ด้วยเหตุนี้ในคำว่า เย ปฤชชนา มคฺคํ น ปฏิลภิสฺสนฺติ ปฤชณเหล่าใดจะไม่ได้มรรคนั้นก็ได้แก่ อภัพพปฤชณ คือปฤชณที่ไม่มีโอกาสจะได้มรรคผลในภพปัจจุบันนั่นเอง โดยทำนองเดียวกันนี้ คำว่า เย ปฤชชนา มคฺคํ ปฏิลภิสฺสนฺติ ปฤชณเหล่าใดจะได้มรรคนั้น ก็คงจะได้แก่ ภัพพปฤชณ คือ ปฤชณที่จะได้มรรค ผล ในปัจจุบันนั่นเองมิได้กำหนดหมายเอาว่าจะได้มรรคผลต่อไปในภพหน้า

** ๒๕๕๘, ๒๕๕๓

๖. ข. ให้จำแนกกาลทั้ง ๓ โดยบุคคล ๑๐

ข. จำแนกกาลทั้ง ๓ โดยบุคคล ๑๐

๑. ผู้ที่กำลังรู้รอบรูปนามขันธ ๕ (ปริชานาติ) นั้นได้แก่ อรหัตตมัคคบุคคล จำพวกเดียว

๒. ผู้ที่เคยรู้รอบรูปนามขันธ ๕ (ปริชานิตฺถ) นั้นได้แก่ อรหัตตผลบุคคล จำพวกเดียว

๓. ผู้ที่จะรู้รอบรูปนามขันธ ๕ (ปริชานิสฺสติ) นั้นได้แก่ ภัพพปฤชณ ๑ มัคคบุคคลเปื่องต่ำ ๓ ผลบุคคลเปื่องต่ำ ๓

๔. ผู้ที่ไม่ใช่กำลังรู้รอบรูปนามขันธ ๕ (น ปริชานาติ) นั้นได้แก่ บุคคล ๙ จำพวก (เว้นอรหัตตมัคคบุคคล)

๕. ผู้ที่ไม่ใช่เคยรู้รอบรูปนามขันธ ๕ (น ปริชานิตฺถ) นั้นได้แก่ บุคคล ๙ จำพวก (เว้นอรหัตตผลบุคคล)

๖. ผู้ที่ไม่ใช่จะรู้รอบรูปนามขันธ ๕ (น ปริชานิสฺสติ) นั้นได้แก่ อภัพพปฤชณ ๑ อรหัตตมัคคบุคคล ๑ อรหัตตผลบุคคล ๑

* ๒๕๕๙

๖. * ๒๕๕๖ ก.บุคคลที่แสดงในปริญญาวาระมีกี่จำพวก จงแสดงคาถาและคำแปลมาให้ถูกต้อง ?

ข.อรหะ เย จ ปุณฺณนา มคฺคํ น ปฏิภินฺนํเต เต ? มีคำแปลและองค์ธรรมว่าอย่างไร ?

ตอบ ก.บุคคลที่แสดงในปริญญาวาระมี ๑๐ จำพวกดังนี้

เอตถ จ ปุณฺณโน อภฺย จ อริยาติ นว ปุคฺคลา , เตสุ ปุณฺณโน ภพฺพาภพฺวาเสนา ทฺวิโส

ในปริญญาวาระมีบุคคล ๙ จำพวกคือ ปุณฺณ ๑ อริยบุคคล ๘ ในบรรดาบุคคล ๙ จำพวกนั้น ปุณฺณ มี ๒ พวกคือ ภพฺพ
ปุณฺณ ๑ อภพฺพปุณฺณ ๑ ฉะนั้นรวมเป็นบุคคล ๑๐ จำพวก

ข. อรหัตตผลบุคคลก็ดี ปุณฺณเหล่านี้จะได้ไม่มรรค ปุณฺณเหล่านั้นก็ดี

องค์ธรรมได้แก่ อรหัตตผลบุคคล ๑ อภพฺพปุณฺณ ๑

**** ๒๕๕๗, ๒๕๕๖, ๒๕๕๔, ๒๕๕๒

๖. ก. ในปริญญาวาระนี้ พระพุทธองค์ทรงแสดงแต่บุคคลวาระอย่างเดียว เพราะเหตุใด ?

ตอบ ก. ในปริญญาวาระนี้ พระองค์ทรงแสดงแต่บุคคลวาระอย่างเดียว การที่พระองค์ทรงแสดงแต่บุคคลวาระอย่างเดียวนั้น ก็
เพราะว่าคำวิสันนาในบุคคลวาระเป็นอย่างไร คำวิสันนาในโอกาสวาระและบุคคลโอกาสวาระก็จะเป็นเช่นเดียวกัน ไม่มีพิเศษออกไป
แต่อย่างใด การที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่า ธรรมดาการรู้แจ้งในรูปนามขันธ ๕ นี้ มิได้เกี่ยวกับภูมิคงเกี่ยวกับบุคคลเท่านั้นที่จะมีการรู้
แจ้งในรูปนามขันธ ๕ ได้ ด้วยเหตุนี้ ในปริญญาวาระนี้ จึงทรงแสดงแต่บุคคลวาระ

* ๒๕๖๑

๗. จงวิสันนาพร้อมคำแปล และแสดงองค์ธรรมในคำปุจฉาดังต่อไปนี้ (ไม่ต้องจำแนกโกฐฐาส)

ก. โย เวทนาฯขณฺโณ น ปริหานิสฺสตี, โส สญฺญภาฯขณฺโณ น ปริหานิสฺสตีติ ?

ข. โย วา ปน สญฺญภาฯขณฺโณ ปริหานิสฺสตี, โส รูปฯขณฺโณ ปริหานาตีติ ?

ตอบ ก. วิสันนา อามนฺตา ไช้

แสดงองค์ธรรม ในอนุโลมปุจฉา โย เวทนาฯขณฺโณ น ปริหานิสฺสตี เป็นสันนิฐานบท

โส สญฺญภาฯขณฺโณ น ปริหานิสฺสตี เป็นสังสยบท

องค์ธรรมของสันนิฐานบท ได้แก่ อภพฺพปุณฺณ ๑ อรหัตตมคฺคบุคคล ๑ อรหัตตผลบุคคล ๑

องค์ธรรมของสังสยบท เหมือนกัน

ข. วิสันนา โน ไม่ใช่

แสดงองค์ธรรม ในปฏิโลมปุจฉา โย วา ปน สญฺญภาฯขณฺโณ ปริหานิสฺสตี เป็นสันนิฐานบท

โส รูปฯขณฺโณ ปริหานาตีติ เป็นสังสยบท

องค์ธรรมของสันนิฐานบท ได้แก่ ภพฺพปุณฺณ ๑ มคฺคบุคคลเบื้องต้น ๓ ผลบุคคลเบื้องต้น ๓

องค์ธรรมของสังสยบท ไม่มี

** ๒๕๖๐, ๒๕๕๙

๗. โย วา ปน เวทนาฯขณฺโณ ปริหานิสฺสตี, โส รูปฯขณฺโณ ปริหานาตีติ. ?

ให้วิสันนาเป็นบาลี คำแปล แสดงองค์ธรรมและการจำแนกโกฐฐาส ?

ตอบ วิสันนา โน ไม่ใช่

แสดงองค์ธรรมและการจำแนกโกฐฐาส

ในปฏิโลมปุจฉา โย วา ปน เวทนาภูษณํ ปริหานิสฺสตี เป็นสันนิฏฐานบท

โส ฐภุขณฺณํ ปริหานาติ เป็นสังสยบท

องค์ธรรมของสันนิฏฐานบท ได้แก่ ภัพพภูษณ ๑ มัคคบุคคลเบื้องต้น ๓ ผลบุคคลเบื้องต้น ๓

องค์ธรรมของสังสยบท ไม่มี

ฉะนั้น คำถามบทนี้เป็นโมฆปัญหา ถามว่า หรือว่า บุคคลใดจักรู้รอบเวทนาขันธ, บุคคลนั้นก็กำลังรู้รอบ รูปขันธใช่ไหม ? พระองค์จึงทรงแก้โดยปฏิเสธวิชันว่า โน ซึ่งเป็นคำวิชันปฏิเสธองค์ธรรมของสังสยบท เพราะว่า ภัพพภูษณ ๑ มัคคบุคคลเบื้องต้น ๓ ผลบุคคลเบื้องต้น ๓ ซึ่งเป็นองค์ธรรมของสันนิฏฐานบทเหล่านั้น แม้ว่า จักรู้รอบเวทนาขันธ แต่ไม่ใช่กำลังรู้รอบรูปขันธ

* ๒๕๕๘

๗. จงแสดงวิชันนาในปุจฉาดังต่อไปนี้พร้อมทั้งแสดงองค์ธรรมและจำแนกโกฏฐาส ?

โย ฐภุขณฺณํ ปริหานิตฺถ, โส เวทนาภูษณํ ปริหานิสฺสตีติ. ?

ตอบ วิชันนา โน ไม่ใช่

แสดงองค์ธรรมและจำแนกโกฏฐาส

ในอนุโลมปุจฉา โย ฐภุขณฺณํ ปริหานิตฺถ เป็นสันนิฏฐานบท

โส เวทนาภูษณํ ปริหานิสฺสตี เป็นสังสยบท

องค์ธรรมของสันนิฏฐานบท ได้แก่ อรหัตตผลบุคคล ๑

องค์ธรรมของสังสยบท ไม่มี

ฉะนั้นคำถามบทนี้เป็นโมฆปัญหาถามว่า บุคคลใดเคยรู้รอบรูปขันธ, บุคคลนั้นก็จักรู้รอบเวทนาขันธใช่ไหม พระองค์จึงทรงแก้โดยปฏิเสธวิชันว่า โน ซึ่งเป็นคำวิชันปฏิเสธองค์ธรรมของสังสยบท เพราะว่า อรหัตตผลบุคคล ๑ ซึ่งเป็นองค์ธรรมของสันนิฏฐานบทเหล่านั้น แม้ว่าเคยรู้รอบรูปขันธ แต่ไม่ใช่รู้รอบเวทนาขันธ

* ๒๕๕๗

๗. โย ฐภุขณฺณํ ปริหานาติ, โส เวทนาภูษณํ ปริหานิตฺถาติ.?

จงวิชันนา เป็นภาษาบาลี ไทย แสดงองค์ธรรม และการจำแนกโกฏฐาส มาให้ถูกต้อง ?

ตอบ วิชันนา โน ไม่ใช่

แสดงองค์ธรรมและการจำแนกโกฏฐาส

ในอนุโลมปุจฉา โย ฐภุขณฺณํ ปริหานาติ เป็นสันนิฏฐานบท

โส เวทนาภูษณํ ปริหานิตฺถ เป็นสังสยบท

องค์ธรรมของสันนิฏฐานบท ได้แก่ อรหัตตมัคคบุคคล ๑

องค์ธรรมของสังสยบท ไม่มี

ฉะนั้นคำถามบทนี้เป็น โมฆปัญหา ถามว่า บุคคลใดกำลังรู้รอบรูปขันธ, บุคคลนั้นก็เคยรู้รอบเวทนาขันธใช่ไหม ?

พระองค์จึงทรงแก้โดยปฏิเสธวิชันว่า โน ซึ่งเป็นคำวิชัน ปฏิเสธ องค์ธรรมของสังสยบท เพราะว่า อรหัตตมัคคบุคคล ๑ ซึ่งเป็นองค์ธรรมของสันนิฏฐานบทเหล่านั้น แม้ว่าจะกำลังรู้รอบรูปขันธ แต่ไม่ใช่เคยรู้รอบเวทนาขันธ

* ๒๕๕๖

๗. จงวิชันนาพร้อมคำแปล และแสดงองค์ธรรมในคำปุจฉาดังต่อไปนี้ (ไม่ต้องจำแนกโกฏฐาส)

* ๒๕๕๕ ก. โย ฐภุขณฺณํ ปริหานาติ, โส เวทนาภูษณํ ปริหานาติติ ?

ตอบ ก. วิสัยนา อามนุตตา ไช่

แสดงองค์ธรรมในอนุโลมปุจฉา โย รูปกุขณํ ปริชานาติ เป็นสันนิฐานนบท

โส เวทนากุขณํ ปริชานาติ เป็นสังสยบพ

องค์ธรรมของสันนิฐานนบทได้แก่ อรหัตตมัคคบุคคล ๑

องค์ธรรมของสังสยบพ เหมือนกัน

ข. โย วา ปน สญฺญากุขณํ ปริชานิสฺสตี , โส รูปกุขณํ ปริชานาตีติ?

ข.วิสัยนา โน ไม่ใช่

แสดงองค์ธรรมในปฏิโลมปุจฉา โย วา ปน สญฺญากุขณํ ปริชานิสฺสตี เป็นสันนิฐานนบท

โส รูปกุขณํ ปริชานาติ เป็นสังสยบพ

องค์ธรรมของสันนิฐานนบทได้แก่ ภัทพปุฏฺชน ๑ มัคคบุคคลเบื้องต้น ๓ ผลบุคคลเบื้องต้น ๓

องค์ธรรมของสังสยบพ ไม่มี

* ๒๕๕๔ ค. โย วา ปน สญฺญากุขณํ น ปริชานิสฺสตี ,โส เวทนากุขณํ น ปริชานิตฺถาติ?

ค. วิสัยนา อรหา สญฺญากุขณํ น ปริชานิสฺสตี โน จ เวทนากุขณํ น ปริชานิตฺถ, อคฺคมคฺคสมํคฺคี เย จ ปุฏฺชนา มคฺคํ น ปฏิลภิสฺสนฺติ เต สญฺญากุขณญฺจ น ปริชานิสฺสนฺติ เวทนากุขณญฺจ น ปริชานิตฺถ.

อรหัตตผลบุคคล ไม่ใช่จรรู้รอบสัจจญาณันท์ แต่เคยรู้รอบเวทนาขันธ์, อรหัตตมรรคบุคคลก็ดี ปุฏฺชนเหล่าใดจะไม่ได้มรรค ปุฏฺชนเหล่านั้นก็ดีไม่ใช่จรรู้รอบสัจจญาณันท์ และไม่ใช่เคยรู้รอบเวทนาขันธ์.

แสดงองค์ธรรมในปฏิโลมปุจฉา โย วา ปน สญฺญากุขณํ น ปริชานิสฺสตี เป็นสันนิฐานนบท

โส เวทนากุขณํ น ปริชานิตฺถ เป็นสังสยบพ

องค์ธรรมของสันนิฐานนบทได้แก่ อรหัตตผลบุคคล ๑ และ อรหัตตมัคคบุคคล ๑ ภัทพปุฏฺชน ๑

องค์ธรรมของสังสยบพ ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลังเท่านั้น

* ๒๕๕๕

๗. ข. โย รูปกุขณํ น ปริชานาติ, โส สญฺญากุขณํ น ปริชานิสฺสตีติ ?

ให้แสดงวิสัยนาเป็นบาลีไทยและองค์ธรรม ? (ไม่ต้องจำแนกโกฐฐาส)

ข. วิสัยนา เย มคฺคํ ปฏิลภิสฺสนฺติ เต รูปกุขณํ น ปริชานนฺติ โน จ สญฺญากุขณํ น ปริชานิสฺสนฺติ,

อรหา เย จ ปุฏฺชนา มคฺคํ น ปฏิลภิสฺสนฺติ เต รูปกุขณญฺจ น ปริชานนฺติ สญฺญากุขณญฺจ น ปริชานิสฺสนฺติ.

บุคคลเหล่าใดจะได้มรรคบุคคลเหล่านั้น ไม่ใช่กำลังรู้รอบรูปขันธ์ แต่จรรู้รอบสัจจญาณันท์, อรหัตตผลบุคคลก็ดี ปุฏฺชนเหล่าใดจักไม่ได้มรรคปุฏฺชนเหล่านั้นก็ดี ไม่ใช่กำลังรู้รอบรูปขันธ์ และไม่ใช่จรรู้รอบสัจจญาณันท์

แสดงองค์ธรรมในอนุโลมปุจฉา โย รูปกุขณํ น ปริชานาติเป็นสันนิฐานนบท

โส สญฺญากุขณํ น ปริชานิสฺสตี เป็นสังสยบพ

องค์ธรรมของสันนิฐานนบท ได้แก่ ภัทพปุฏฺชน ๑ มัคคบุคคลเบื้องต้น ๓ ผลบุคคลเบื้องต้น ๓ และ อรหัตตผลบุคคล ๑ ภัทพปุฏฺชน ๑

องค์ธรรมของสังสยบพ ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลัง เท่านั้น

* ๒๕๕๔

๗. จงวิสัยนาพร้อมคำแปล และแสดงองค์ธรรมในคำปุจฉาดังต่อไปนี้ (ไม่ต้องจำแนกโกฐฐาส)

ก. โย เวทนากุขณํ น ปริชานิสฺสตี, โส สญฺญากุขณํ น ปริชานิสฺสตีติ ?

ตอบ ก. วิชัชนา อามนฺตา ไซ

แสดงองค์ธรรมในอนุโลมปุจฉา โย เวทนาภูษณํ น ปริหานิสฺสตี เป็นสันนิฐานบท

โส สญฺญาภูษณํ น ปริหานิสฺสตี เป็นสังสยบท

องค์ธรรมของสันนิฐานบท ได้แก่ อกัปปปุณฺณ ๑ อรหัตตมัคคบุคคล ๑ อรหัตตผลบุคคล ๑

องค์ธรรมของสังสยบท เหมือนกัน

ข. โย วา ปน สญฺญาภูษณํ ปริหานิสฺสตี, โส ฐภุชณํ ปริหานาตีติ?

ข. วิชัชนา โน ไม่ไซ

แสดงองค์ธรรมในปฏิโลมปุจฉา โย วา ปน สญฺญาภูษณํ ปริหานิสฺสตี เป็นสันนิฐานบท

โส ฐภุชณํ ปริหานาตี เป็นสังสยบท

องค์ธรรมของสันนิฐานบท ได้แก่ อกัปปปุณฺณ ๑ มัคคบุคคลเบื้องต้น ๓ ผลบุคคลเบื้องต้น ๓

องค์ธรรมของสังสยบท ไม่มี

* ๒๕๕๓

๗. โย วา ปน เวทนาภูษณํ ปริหานิสฺสตี, โส ฐภุชณํ ปริหานาตีติ?

ให้วิชัชนาเป็นบาลี คำแปล แสดงองค์ธรรมและการจำแนกโกฐฐาส ?

ตอบ วิชัชนา โน ไม่ไซ

แสดงองค์ธรรมและการจำแนกโกฐฐาส

ในปฏิโลมปุจฉา โย วา ปน เวทนาภูษณํ ปริหานิสฺสตี เป็นสันนิฐานบท

โส ฐภุชณํ ปริหานาตี เป็นสังสยบท

องค์ธรรมของสันนิฐานบท ได้แก่ อกัปปปุณฺณ ๑ มัคคบุคคลเบื้องต้น ๓ ผลบุคคลเบื้องต้น ๓

องค์ธรรมของสังสยบท ไม่มี

ฉะนั้น คำถามบทนี้เป็นโมฆปัญหา ถามว่า หรือว่า บุคคลใดจักรู้รอบเวทนาขันธ, บุคคลนั้นก็กำลังรู้รอบ รูปขันธใช่ไหม ?

พระองค์จึงทรงแก้โดยปฏิเสธวิชัชนาว่า โน ซึ่งเป็นคำวิชัชนาปฏิเสธองค์ธรรมของสังสยบท เพราะว่า อกัปปปุณฺณ ๑ มัคคบุคคลเบื้องต้น ๓ ผลบุคคลเบื้องต้น ๓ ซึ่งเป็นองค์ธรรมของสันนิฐานบทเหล่านั้น แม้ว่า จักรู้รอบเวทนาขันธ แต่ไม่ใช่กำลังรู้รอบรูปขันธ

* ๒๕๕๒

๗. จงวิชัชนาเป็นภาษาบาลี - แปล และแสดงองค์ธรรมในปุจฉาดังต่อไปนี้ (ไม่ต้องจำแนกโกฐฐาส)

ก. โย ฐภุชณํ น ปริหานาตี, โส เวทนาภูษณํ น ปริหานิตฺถาตี ?

ข. โย ฐภุชณํ น ปริหานาตี, โส สญฺญาภูษณํ น ปริหานิสฺสตีติ ?

ตอบ ก. วิชัชนา อรหา ฐภุชณํ น ปริหานาตี โน จ เวทนาภูษณํ น ปริหานิตฺถ,

อคฺคมคฺคสมฺมุติญฺจ อรหฺนตฺตญฺจ จเปตฺวา อวเสสา ปุคฺคลา ฐภุชณฺณญฺจ น ปริหานนฺติ เวทนาภูษณฺณญฺจ น ปริหานิตฺถ.

แปล อรหัตตผลบุคคลไม่ใช่กำลังรู้รอบรูปขันธ แต่เคยรู้รอบเวทนาขันธ, ยกเว้นอรหัตตมัคคบุคคลและอรหัตตผลบุคคลเสียแล้ว บุคคลที่เหลือออกนั้นไม่ใช่กำลังรู้รอบรูปขันธ และไม่ใช่เคยรู้รอบเวทนาขันธ

องค์ธรรมของสันนิฐานบท ได้แก่ อรหัตตผลบุคคล ๑ และอกัปปปุณฺณ ๑ อกัปปปุณฺณ ๑ มัคคบุคคลเบื้องต้น ๓ ผลบุคคลเบื้องต้น ๓

องค์ธรรมของสังสยบท ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลังเท่านั้น

ข. วิชัชนา เย มคฺคํ ปฏิภิสฺสนฺติ เต ฐภุชณํ น ปริหานนฺติ โน จ สญฺญาภูษณํ น ปริหานิสฺสนฺติ,

อรหา เย จ ปุรุชชา มคฺคํ น ปฏิภิสฺสนฺติ เต รูปกฺขนฺธญฺจ น ปริชานนฺติ สญฺญากฺขนฺธญฺจ น ปริชานิสฺสนฺติ

แปล บุคคลเหล่าใดจะได้มรรค บุคคลเหล่านั้นไม่ใช่กำลังรู้รอบรูปชั้นแต่จากรู้รอบสัญญาชั้น อรหัตตผลบุคคลก็ดี ปุรุชน
เหล่าใดจะไม่ได้มรรค ปุรุชนเหล่านั้นก็ดี ไม่ใช่กำลังรู้รอบรูปชั้น และไม่ใช่จากรู้รอบสัญญาชั้น

องค์ธรรมของสันนิฐานบทได้แก่ ภัพพปุรุชน ๑ มัคคบุคคลเบื้องต้น ๓ ผลบุคคลเบื้องต้น ๓ และอรหัตตผลบุคคล ๑
อภัพพปุรุชน ๑

องค์ธรรมของสังสยบท ได้แก่ องค์ธรรมหมวดหลังเท่านั้น